VIAȚA ILUSTRATĂ

ANUL VII. Nr. 9 NOEMVRIE 1940

DEMIAN: PORTRET DE COPIL

Anul VII **Kolozsvár-Cluj, Noemvrie 1940** **Nr. 9**

VIAŢA ILUSTRATĂ

REVISTĂ DE FAMILIE — APARE LUNAR

Trecut în reg special dela Trib. Kolozsvár — Cluj S. III, Nr. 114/1938.

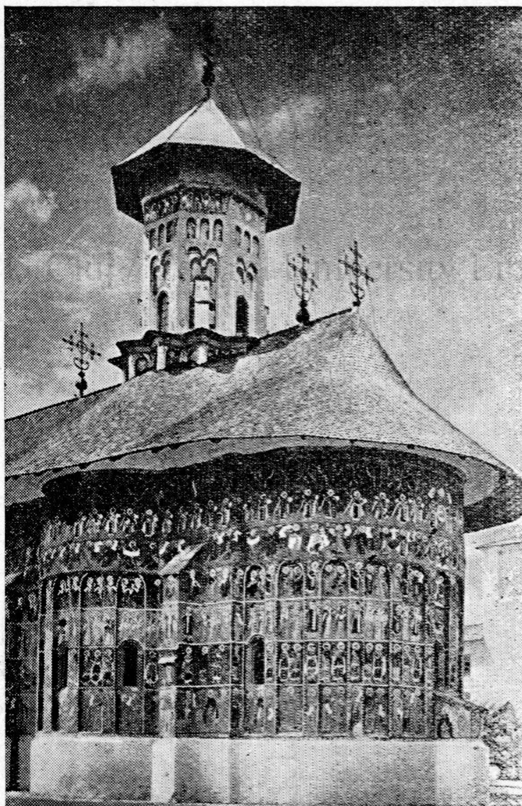
VICTIMA CIVILIZAŢIEI

OMUL DE LUT

de V. SĂMĂRTINEAN

Sunt puţini astăzi oamenii cari trăesc şi concep viaţa pământească aşa cum este ea în realitate: un vag preludiu, un simplu preambul, o umbră ştearsă şi inconsistentă a vieţii adevărate, viaţa aceia care începe abia în momentul în care părăsim pentru totdeauna hotarele marelui necunoscut – pământul acesta blestemat – ca să nu se mai sfârşească niciodată. Sunt puţini oamenii cari îşi nădădesc destinul pământesc în penumbra sfântă a idealurilor creştine de viaţă. Idealismul, în accepţia superioară a cuvântului, este dispreţuit, este batjocorit, este dezavuat şi deformat, sau în cazul cel mai fericit este considerat ca o formulă învechită şi desuetă de viaţă, un stil de trăire anacronic şi izbit de caducitate. Pe ruinele acestui idealism rânjeşte diavolul sardonic şi sfidător.

Demnitatea omului de făptură zidită de Dumnezeu cu suflet nemuritor îl ridică deasupra tuturor vieţuitoarelor de pe pământ şi-l face să rămână pentru totdeauna ancorat în Divinitate. Dumnezeu are sălaş în sufletul omului. Cum se doreşte cerbul după apa limpede a izvorului din munte, aşa se doreşte sufletul omului după odihna în Dumnezeu. Insă această demnitate a omului de făptură purcesă dela Dumnezeu, menită să fie canal de scurgere a Duhului sfânt, se vădeşte a fi în veacul nostru cu armătură aproape pe deantregul materialistă, din ce în ce mai degradată, din ce în ce mai puţin afirmată, poate din ce în ce mai mult uitată. Altădată primatul sufletului era o realitate cu putere de mit. Astăzi primează superficialul şi efemerul. Sufletul este izgonit la periferia preocupărilor omeneşti. Este o cantitate neglijabilă. Este desfigurat, este pervertit, este pulverizat. Sufletul omului este în agonie. Rând pe rând a fost frustat de toate acele minunate prilejuri de destindere şi de salt în transcendent, cari alcătuiau în vremea patriarhală şi frumoasă a bunicilor noştri, pivotul lui de trăire şi de adâncă respiraţie. Strigările lui de evadare din cotidian, dorinţa lui de a se încadra, de a se cufunda în eternitatea de unde a venit şi de unde îşi extrage harul său neperitor, nu se mai poate auzi în veacul acesta de totale abdicări spirituale şi de exaltare până la paroxism a deşertăciunilor lumeşti. Toţi am uitat făgaşele mântuirii. Uitat-am şi voluptatea pe care ţi-o dă descoperirea supremului adevăr de viaţă. E trist. E nespus de trist. Zarea sufletului omenesc este întunecată de norii unor concepţii de viaţă banale şi înşelătoare – dacă acestea se mai pot numi concepţii de viaţă – şi a unor idealuri exclusiv terestre. Idealuri avem destule, dar toate sunt deficitare pentru suflet. Toate sunt lipsite de adevăratul fior al problematicei interioare. Toate duc spre catastrofă.

Biserica Mănăstirii Suceviţa

Orizonturile sufletului omenesc îmbracă aspectul sumbru al celei de pe urmă rătăciri, al celei mai dramatice mistificări. Ne-am crucificat sufletul de lutul care-l spurcă şi-l macerează fără milă. Trăim sub egida cărnii, a poftelor trupeşti. Consemnul zilelor noastre se poate cristaliza în a-

ceastă frază lapidară: să te distrezi cu largă desinvoltură, căci viaţa pământească este scurtă. Să uiţi că eşti om, şi mai ales cu o concepţie de viaţă mai înaltă şi mai sfântă. Deviza zilelor noastre este să mănânci bine şi cât mai copios, să bei cu patimă, să-ţi saturi toată văpaia simţurilor încinse, să jefueşti de avut pe semenul tău şi chiar să-l ucizi dacă se împotriveşte. Un grav complex de inferioritate spirituală. Acesta este omul de astăzi: porcus ex grege Epicuri. Idolii veacului nostru sunt: banul, dansul, sportul şi o sumedenie, de alte vanităţi. Etalarea de simţuri ieftine şi gratuite se practică pe o scară întinsă. Antrenarea din ce în ce mai trepidantă în cultul hidos al viţelului de aur. Omul de astăzi trăeşte sub imperiul acestei nefaste dogme: adorarea trupului şi uciderea sufletului. Iată profilul moral al vremurilor noastre! Omul rar mai cunoaşte extazul religios, sau pasiunea cufundărilor în infinit. Viaţa spirituală cu adânci rădăcini în Dumnezeu este din zi în zi tot mai anemic articulată şi mai superficială, dacă nu aproape inexistentă. Omul spiritual de altădată, cu largi perspective de viaţă şi cu sufletul înrădăcinat în solul tare al unor idealuri superioare şi eterne, omul acesta care purta în inima lui pe Dumnezeu, care îşi făcea din contemplarea destinului său trancedental şi trăirea acestui destin, puternic piedestal de ridicare spre tăriile cerului, omul acesta este astăzi o apariţie din ce în ce mai rară. Era un idealist de rasă, era un aristocrat al spiritului, era o unealtă providenţială, era o revelaţie unică şi un viguros îndemn de autentică regăsire şi înseninare pentru ceilalţi oameni. Omul acesta, al cărui suflet era un receptacol sfânt de gânduri bune şi năzuinţi curate în grădina albă şi etern odihnitoare a Domnului, nu mai putea dăinui în atmosfera abjectă a veacului nostru, infectată de toate viciile şi roasă până în rărunchi de toate păcatele. Omul acesta s'a dus.

Sufletul omului se prăbuşeşte fulgurant în genuna fărădelegilor. Se asfixiază în climatul murdar al veacului nostru. Se sbate cumplit în spasmurile sfârşitului. E paralizat, e stors de vlagă. Şi nimeni, vai nimeni, nu mai întinde mâna să-i deschidă fereastră spre cer şi să-l salveze dela înecul moral. Deacurmezişul sufletului, în drumul lui de ascensiune către Dumnezeu, se aştern pe zi ce merge tot mai multe şi tot mai grele obstacole. Abia mai poate pătrunde chemarea cerului, eterna chemare a cerului, prin zidul masiv al grijilor lumeşti, până la inima omului. In schimb chemarea lumii pătrunde prin toate porţile sufletului, cu toate ispitele şi aburii ei, cu toate amăgirile ei, cu toate nimicniciile ei. Invitare la petrecere zgomotoasă, lansată mieros şi cu unduiri de sirenă în glas, deşertarea cupei plăcerilor lumeşti cu supremă ardoare şi voluptate, orgie sensuală şi zgomot infernal – iată devizele supralicitate metodic şi persuasiv de omul veacului nostru, iată dogmele cu adânci repercusiuni în viaţa spirituală omenească, iată otrava cu efecte dezastroase şi nocive. Omul cu nimb dumnezeesc a fost înlocuit cu omul demonic. Noţiunea de om purces din Dumnezeu este depreciată, este devalorizată, este tăvălită în noroiu... Toată dezagregarea aceasta spirituală, toată disoluţia şi putrefacţia aceasta morală a lumii, să fie oare de bun augur? Toate aceste deficienţe sufleteşti, nu alcătuesc oare cel mai elocvent certificat de sărăcie spirituală pentru om? Toate aceste simptome maladive ale sufletului omenesc, nu prevestesc oare sfârşitul inevitabil al lumii?

Dar cui se datoreşte criza spirituală, carenţa morală prin care trece lumea de astăzi? Cauzele acestei crize spirituale sunt multiple fără 'ndoială. Vom stărui o clipă numai asupra uneia din aceste cauze, pe care, deşi se va părea straniu, o socotim principala cauză a anarhiei spirituale din lumea de astăzi. Această cauză este civilizaţia.

Civilizaţia a fost darnică cu oamenii. Le-a dat de toate. Le-a pus la dispoziţie toate minunile technice. Le-a dat iluzia fericirii materiale. Le-a dat narcoticul care vrăjeşte. Le-a dat stupefiantul care adoarme. Civilizaţia aceasta inventivă şi generoasă, a fost odalisca suavă şi fluidă, care s'a apropiat de om în veşmânt ademenitor şi cu şerpuiri lascive, l-a fermecat cu surâsul ei de madonă etern serafică, l-a prins în mreaja himerelor ei şi-l ţine captiv, îl sugrumă, îl secătueşte de orice vlagă spirituală. Civilizaţia i-a dat omului cu amândouă mâinile, confort, comodităţi de tot felul, viteză vertiginoasă, spectacole grandioase şi alte multe, multe paradisuri artificiale. Dar mai presus de toate civilizaţia timpurilor noastre a dat omului o concepţie nouă de viaţă, un stil nou de trai şi o mentalitate nouă, cari se pot reduce toate la un singur numitor comun: totală abdicare dela prerogativele sale cereşti. Civilizaţia a secularizat destinul omului. L-a legat cu totul de pământ. A făcut din el un animal biped, o caricatură hilară. Acestea sunt adjectivele cari caracterizează cum nu se poate mai potrivit şi mai veridic fizionomia spirituală a omului de astăzi. Acesta este adevărul brutal. Aceasta este realitatea dură şi implacabilă, dar adevărată. Civilizaţia a infectat sufletul omenesc cu o sumedenie de vicii, cari îl minează fără cruţare, aşa precum oraşele mari vi-

Cobzar

ciază aerul. Civilizația a dat omului cele mai ingenioase mijloace pentru exploatarea plăcerilor inferioare și imunde, pentru gustarea vijelioasă a tuturor pasiunilor cari turmentează mintea și simțurile omului. Civilizația a făcut pe om să alerge, în ritm frenetic, după senzațional și inedit. L-a învățat cu sensații tari, dar de suprafață și strigător de inutile. L-a mecanizat. L-a automatizat, l-a despiritualizat, l-a făcut robot. Dar ceeace e mai dureros, civilizația l-a făcut pe om să fugă de sine, să nu se mai privească în față, să nu-și mai pună probleme de viață mai adânci, să nu-și mai strige destinul până dincolo de marginile de mister ale lumii, să nu se mai întrebe de unde vine și unde merge, să nu mai dea ascultare comandamentelor etice ale sufletului său, să trăiască pe planul extern și fiziologic al vieții. Să uite planul interior. Să trăiască între hotarele zilei, cantonat în efemer. Civilizația a făcut din omul creat de Dumnezeu după chipul și asemănarea Sa, un om de lut, un om făcut după chipul și asemănarea ei. Căci după cum civilizația care după părerea care întrunește cele mai multe sufragii nu-i decât o parodie fadă a culturii, tot astfel și omul creat de civilizație după chipul și asemănarea ei, nu este decât o imagine ștearsă și incoloră a omului spiritual creat de Dumnezeu după chipul și asemănarea Sa. E și firesc să fie așa, pentrucă civilizația a cărei menire se razumă în mod exclusiv la cuceriri și realizări technice pentru îmbunătățirea traiului fizic și material al omului, nu poate da omului aproape nici-o merinde spirituală. Dimpotrivă, civilizația, prin arsenalul ei impresionant de senzații de suprafață, paralizează sufletul omului de orice elan de înălțare spre cer, îl desgolește de orice conținut lăuntric, îl seacă de orice viață spirituală adevărată. Ceeace de civilizația omului ca spiritualitate este un simplu fard, o simplă mască, o simplă stilare în atitudinile și manierele externe, dar nu un fond spiritual trainic și adânc. O șlefuire a grosolăniei fizice, o spoială, o deghizare a pornirilor sălbatice în raporturile cu ceilalți oameni din societate, dar nu o reprimare și în fundul conștinței, nu o umanizare reală a sufletului omenesc.

Iată lucrurile pe cari ni le-a dat civilizația. Iată omul de lut pe care l-a creat civilizația după chipul și asemănarea sa. Iată concepția nouă de viață pe care a dat-o civilizația omului. Pot ele oare compensa tot ceeace ne-a răpit, tot ceeace ne-a luat civilizația? Aceasta nu vom putea-o admite niciodată.

Dar să fie oare toate lucrurile acestea pe cari ni le-a dat civilizația, lucruri cari în sens peiorativ se mai numesc și „binefaceri", adevăratele bucurii și respirații spirituale ale omului? Sau toate acestea nu sunt decât expediente palide și de cele mai multe ori nefaste? Să fie oare concepția de viață schițată sumar mai sus, adevărata,

Primarul

definitiva şi armonica concepţie de viaţă, care să dea sufletului omenesc împăcare şi fericire? Să fie oare lumea aceasta, cu panorama ei de plăceri banale şi gratuite, destindere adâncă şi ultim refugiu pentru suflet? Sau lumea noastră nu este decât anticamera vieţii veşnice şi astfel nu trebue să ne lăsăm cu totul aserviţi contingenţelor ei? Să nu fie oare toate ispitele lumii mai mult decât nişte simple paliative, cari ţin locul netrecătoarelor bucurii ale sufletului omenesc? Să-şi îngropat oare omul iremediabil fericirea din clipa în care s'a decis să se civilizeze?

Mai curând sau mai târziu, toţi ajungem la convingerea reală, că plăcerile pe cari ni le oferă lumea noastră civilizată, sunt amare desamăgiri pentru sufletul omenesc. Sunt cumplite decepţii. Adevărata concepţie de viaţă, care dă sufletului respiraţie sănătoasă, fericire deplină şi netrecătoare plăcere este concepţia de viaţă religioasă-creştină. Ea ne leagă de Dumnezeu şi ne ridică la cea mai înaltă demnitate spirituală. Biserica ne desleagă toate tainele vieţii. Biserica ne arată drumul care duce spre ostrovul deplinei împăcări sufleteşti, ne jalonează cu litere de foc calea ce duce spre idealul nostru deapururi neperitor: Dumnezeu. Omul a fost, este şi se va găsi mereu, până la sfârşitul veacurilor, în căutarea unui piedestal de cremene, care să nu i se clatine sub picioare. Se cramponează de repere fragile şi instabile, cu infinită nostalgie, cu violenţă, cu desnădejde. Experimentează cu sete concepţiile de viaţă pe care i le poate oferi filosofia, literatura, arta, ştiinţele şi alte domenii de cercetare şi de afirmare a spiritului omenesc. Dar ceeace este mai ciudat, fără să se simtă ultragiat, omul experimnntează cu o sete neistovită şi cea mai rudimentară concepţie pe care poate să o aibă un om: concepţia de viaţă pe care l-a dat-o civilizaţia timpurilor noastre, concepţia de viaţă care a făcut din om o mână de lut netrebnic. Insă toate aceste firave zămisliri ale minţii omeneşti şi ale civilizaţiei vremurilor noastre, nu pot satisface cerinţele şi imperativele inexorabile ale sufletului omenesc. Pe vastul fundal al concepţiilor de viaţă omeneşti, se proectează suverană, armonică şi neperitoare, o singură concepţie de viaţă: concepţia de viaţă religioasă-creştină. Numai din această concepţie de viaţă ne putem crea platformă de ascensiune veridic spirituală şi turn de veghe spre cele veşnice. Numai prin acceptarea integrală a învăţăturii Mântuitorului şi îndeplirea postulatelor pe cari le cuprinde această învăţătură, putem să ajungem acolo unde ne poartă dorul chemărilor noastre superioare, pe culme, la fericirea după care însetează sufletul nostru. Numai prin aderarea fără reticenţe la învăţătura şi concepţia de viaţă creştină poate fi repus omul în aureola lui de făptură purcesă din Dumnezeu, creată după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Numai în chipul acesta se poate înfăptui Impărăţia lui Dumnezeu pe pământ.

Dar omul cel de lut se împotriveşte la înfăptuirea Impărăţiei lui Dumnezeu pe pământ.

Pentru a învedera lupta crâncenă care se duce între cele două tipuri de om pe pământ, între omul cel de lut şi omul spiritual, socotesc că este potrivit ca în rândurile finale ale acestei pledoarii pentru restaurarea valorilor spirituale în lume şi pentru repunerea omului în toată plenitudinea atributelor sale spirituale, să invoc o profundă cugetare, a cărei paternitate revine celei mai proeminente figuri din galeria scriitorilor bisericeşti din Occident, fericitul Augustin. Spune această minte luminată a bisericii apusene undeva în opera sa „Civitas Dei", că „două iubiri au clădit două cetăţi: Iubirea de sine până la dispreţul lui Dumnezeu, cetatea pământească; şi iubirea lui Dumnezeu până la dispreţul de sine, cetatea cerească". Grefate pe această adâncă cugetare teologică, cele două realităţi cari îşi dispută violent hegemonia în lumea noastră pământească, realitatea materială şi realitatea spirituală, apar spontan în orbita gândurilor noastre. Nimeni n'ar fi putut stabili mai veridic mijlocul prin care cele două tipuri de oameni, omul spiritual şi omul de lut, îşi afirmă existenţa şi veleităţile de reciprocă dominare. Omul spiritual prin iubirea sa de Dumnezeu, dusă până la dispreţul de sine, îşi clădeşte o neperitoare cetate cerească. Omul cel de lut prin iubirea de sine, dusă până la dispreţul lui Dumnezeu, îşi clădeşte o cetate pământească cu temelii vulnerabile şi trecătoare. O sondare mai temerară şi mai stăruitoare în străfundurile sufletului omenesc, ne dă putinţa să verificăm în totul valoarea sentinţei teologice invocate mai sus. Intr'adevăr, prin constituţia sa ontologică, omul fiind legat cu sufletul de cer şi cu trupul de pământ, este condamnat să se lupte din răsputeri şi fără încetare pentru menţinerea ierarhiei dintre cele două principii antagonice cari îşi au sediul în el, ierarhie prin care se consacră suveranitatea sufletului nemuritor asupra trupului trecător. O răsturnare a acestei ierarhii, coboară demnitatea omului la treapta de animal. Omul, după cum spune stoicul Cleante, este, pe de o parte, cel mai înalt punct pe care l-a atins materia, iar pe de altă parte, cea mai joasă scară la care s'a coborît puritatea divină. Prin răsturnarea ierarhiei dintre cele două principii cari se luptă în om şi prin co-

Fată harnică

borirea sa la treapta de animal, desigur, nu se mai pate afirma că ar mai avea în el mai mult decât o slabă irizare a purităţii divine, o plăpândă licărire a luminii dumnezeeşti, în cazul în care această puritate divină din om nu este cu desăvârşire estompată. Prin coborîrea omului la treapta de animal, evident, nu mai poţi recunoaşte în el pe omul creat şi zidit de Dumnezeu după chipul şi asemănarea Sa. Cât de mare este desacordul, cât de flagrant este contrastul între omul cu demnitate spirituală purcesă din esenţa divină, omul acela pe care Dumnezeu l-a coborît „numai cu puţin faţă de îngeri" şi omul situat la antipodul celui dintâi, omul de lut, bestializat şi pervertit în gradul ultim! Fără 'ndoială, după căderea din starea sa edenică, omul nu mai este cu totul lipsit de întinăciune. Nu mai poate revendica pe seama sa demnitatea de coroană a făpturilor zidite de Dumnezeu şi înzestrat singur el dintre toate aceste făpturi cu privilegiul de a fi fost făcut după chipul şi asemănarea lui Dumnezeu. Degradarea aceasta spirituală a omului prin comiterea păcatului este concretizată în mai multe texte biblice. „Numai de o zi de ar fi viaţa omului pe pământ este plină de întinăciune", exclamă îndurerat mult încercatul Iov. „Că iată întru fărădelegi m'am zămislit şi întru păcate m'a născut maica mea", izbucneşte năvalnic rugăciunea din sufletul prorocului David, cerând lui Dumnezeu să-şi deschidă stăvilarele cerului şi să reverse asupra sa bunătăţile milostivirii Sale. Omul se naşte cu stigmatul păcatului original pe frunte şi se cufundă tot mai adânc în abis prin păcatele sale personale. Cu toate acestea, chiar de aici din abisul decăderii sale, în urma jertfei de pe Golgota a lui sus Hristos, omul nu încetează să fie, cel puţin virtual, aşa cum l-a făcut şi l-a vrut Dumnezeu. El a rămas „tot chipul măririi celei negrăite" a lui Dumnezeu, deşi poartă în sufletul său ranele păcatului. El n'a pierdut putinţa de redresare, n'a pierdut cu totul posibilitatea de reabilitare spirituală. El poate să se ridice din nou la Dumnezeu, dacă voeşte s'o facă. Oricât ar fi de sugestiv şi de captivant exprimată, nu aderăm la opinia pe care a formulat-o Nietsche despre om. Sumbrul filozof german spune undeva în opera sa că „omul este o funie întinsă între bestie şi supraom". Da, admitem că omul poate fi o bestie abjectă. Că poate fi „o perfectă canalie", după cum spune David Hume, în ceeace priveşte atitudinea şi comportarea lui faţă de Dumnezeu, creatorul şi stăpânul vieţii sale. Dar în acelaş timp, noi avem convingerea nestrămutată că omul poate să fie şi poate să devină mai mult decât un supra-om. Fiind repus prin jertfa Mântuitorului de pe Golgota într'o stare asemănătoare aceleia adamitice, adecă dându-i-se din nou complectă libertate de alegere între bine şi rău, omul poate să-şi recupereze printr'o voinţă susţinută şi galvanizată de efluviile harului divin, cel puţin în parte, demnitatea sa primordială de făptură purcesă din esenţa divină. Poate să ajungă, prin restabilirea ierarhiei dintre cele două principii cari se luptă în el cu înverşunare, subordonând materia spiritului, la renaşterea sa spirituală, la îndunezeirea sa. Cu ajutorul graţiei divine, omul poate iarăşi să se „lapede de lucrurile întunerecului şi să se îmbrace cu armele luminii". Poate să se lapede de haina omului celui vechiu şi să se îmbrace cu haina omului celui nou, renăscut sufleteşte, reînoit şi transformat lăuntric de harul dumnezeesc pe care ni l-a câştigat Isus Hristos prin moartea sa pe cruce. Poate să devină iarăşi un om cu nimb dumnezeasc. Ori prin această radicală transformare lăuntrică, omul se ridică la înălţimea cerului, reintră iarăşi în sfera comuniunii cu Dumnezeu. Pe câtă vreme supra-omul preconizat de Nietsche – admiţând că ar fi posibilă realizarea unei asemenea elucubraţiuni utopice – ori cât ar

fi de emfatică denumirea ce i se dă și oricât ar fi de ispititoare viziunea lui, nu poate să se ridice de pe pământ, rămâne legat de el, rămâne tot în sfera omenească chiar dacă reușește să depășească rigorile comune ale celorlalți oameni. Omul refăcut prin lucrarea harului dumnezeesc, dobândit prin jertfa Mântuitorului, se împodobește din nou cu toată frumusețea și cu toate atributele spirituale pe care le-a avut înainte de săvârșirea păcatului. Se îndumnezeește din nou. Firește, îndumnezeirea aceasta a omului nu trebue interpretată în sens strict literal. Restabilirea suveranității sufletului asupra trupului, suveranitate consfințită în admirabila și etern grăitoarea sentință a Mântuitorului „Căutați mai întâi Impărăția lui Dumnezeu și toate celelalte vi se vor adaoge vouă", nu poate duce după cum afirmă Sf. Ioan Damaschinul, decât la asemănarea, nu la complecta identificare a omului cu Dumnezeu. E vorba de redresarea spirituală a omului „prin participarea la lumina divină, iar nu prin transformare în esență divină", după cum spune acelaș sfânt părinte. Dar asta e deajuns pentruca omul să se ridice iarăși din smârcurile pământului, slobod și impetuos, la cer, la Dumnezeu. Asta e deajuns pentruca omul să se guverneze după comandamentele spiritului. Asta e deajuns pentruca fața pământului să se schimbe radical și în locul răului, să stăpânească binele pe pământ, pentruca Impărăția lui Dumnezeu în lume să devină o realitate, să nu rămână la infinit o simplă mijire, o nostalgie a sufletului nostru. Căci după cum foarte just observă Nichita Stetatos, după constituția lăuntrică a omului se schimbă și lumea și natura lucrurilor din lume. Lumea e bună sau rea, după cum sufletul omului e bun sau rău.

Să facem, deci, să dispară omul de lut de pe pământ. Iar în locul lui să apară omul spiritual, așa cum l-a creat și l-a vrut Dumnezeu, pentru a-și zidi o sfântă și neperitoare cetate cerească, o cetate a binelui, a luminii și a dreptății. Să ne impunem o sforțare eroică. Să ne lepădăm de concepția minoră și banală de viață pe care ne-a dat-o civilizația timpurilor noastre. Să rupem plafonul scund al preocupărilor meschine și să ne deschidem largă fereastra spre cer. Subsolul înăbușe, tavanul lumii terestre apasă greu, coridoarele subterane sunt pline de miasme pestilențiale. Fereastră spre cer! Lumină și aer! Isus a învățat sub cerul liber, în sânul naturii. Drumul său mesianic s'a desfășurat, ca o frumoasă reverie pastorală, prin munții și văile Palestinei. Pe colinele însorite ale Galileii. Omul a trăit la început sub cerul liber, în colocvii cu infinitul și în contact direct cu Dumnezeu. Și era mai fericit, mai bun, mai înțelegător, mai uman. Omul civilizat de astăzi, omul acesta de lut, e adesea un monstru sufletesc. Civilizația n'are nici-o putere de transformare interioară. Dimpotrivă, ea împietrește inima omului, îl rebarbarizează.

Afară la aer, sub cerul liber!... Iar dacă nu ne mai putem întoarce la sânul naturii, dacă nu mai putem trăi sub cerul liber, să aducem cerul în sufletele noastre, ca să ne tămăduiască de toate roadele nefaste ale civilizației. Să zidim un pământ nou, în care reflexele cerului să fie indelebil întipărite și pe care omul cu nimb dumnezeesc să fie stăpân absolut.

Doamne, pleacă-ți cerurile și te coboară! Atinge-te de munți, ca să fumege! Să nu mai fie, Doamne, rău în lumea aceasta, nici plânset pe ulițele noastre!

PACE

de TEODOR CICEU

Mi-e sufletul o 'mpărăție mare,
In care patima legată tace;
Și nici un fel de neagră supărare
Nu-i tulbură dumnezeiasca pace.

M'am săturat de ură și de rău
Și vreau de-acum să mă trudesc spre bine,
M'am împăcat pe veci cu Dumnezeu
Și nu mă războiesc decât cu mine.

Din drumul meu cu spini și cu nămol
De-acum voiu face pajiște cu flori;
Voiu trece-apoi cucernic și domol
In lumea unde-i soare fără nori.

A CĂZUT O FRUNZĂ

de TEODOR CICEU

A căzut o frunză pe cărare,
Galbenă ca omul care moare;
Drumeții, ei de-acuma fiecare
Te vor călca amarnic în picioare.

De-acum n'o să mai fie c'astă vară
Te vei preface una cu pământu;
In lemnul tău cu frunza tot mai rară
Cu tine n'o să se mai joace vântu.

Frunză galbenă și fără nume,
Povestea ta se potrivește bine
Cu cei lipsiți de mângâiere 'n lume
Și ea se potrivește și cu mine.

FRAGMENT

de EUGENIA MUREȘANU

De vorbă cu tăticu

Cioc=cioc!

„Vine noaptea" – spun copiii cu ochii spre ferestrele întunericului.

„Vine noaptea":

Parcă ar veni un vânt pe sub paturi, prin sertare, grin dulapuri, și singurul loc unde nu ajunge vijelia e perna albă și moale și plapoma care=i acoperă până la nas.

Năprasnic, învălmășite – de spaima vântului? – hăinițele zilei cad obosite și vin celelalte, ale nopții, ale visului.

Dar porțile visului nu se deschid.

Sunt zăvorîte de meșterii genelor neastâmpărate, cu lăcate fermecate, fără chei.

Cheia lor e povestea. Povestea fiecărei nopți. Sau nu. Inceputul poveștii, fiindcă povestea n'are niciodată sfârșit decât în încopcierea albă a visului.

– „A fost odată un șoacere", începe mimica.

– „Mare sau mic?" întreabă somnoroșii.

– „Voi cum vreți să fie?"

– „Mic, foarte mic, ca un degetar".

– „Și pisica era tot mică?" întreabă cel mic, mic și el.

– „Pisica doarme acum, încă n'am ajuns la ea".

– „Da să nu uiți și despre pisică".

– „...Și, avea o căsuță șoarecele..."

– „Unde era căsuța?" strigă paznicii somnului.

– „Voi unde vreți s'o aibă?"

– „In dulap. In căciulița mea."

– „Ba nu. In mănușa mea."

– „Locuia în căciulița ta. Fiindcă mănușa are prea multe camere și s'ar pierde în ele."

– „Fiidncă=i prea mic șoarecele?" spune stăpâna mănușii, care=și oferise cu atâta dărnicie mănușile în cari niciodată cele cinci degele nu vor să intre decât îngemănate.

„Da, fiindcă mănușa=i pentru degetele tale friguroase", răspunse mimica.

Acum, stăpânul căciuliței e furnică fără pic de milă:

– „Nu=l mai las să locuiască în căciulița mea! Că mi=o mâlâncă!" Și cu ochii în ochii mimichii: „vrei să=mi înghețe capu'?"

Impăciuitor, glasul cu povestea continuă rar, parcă ar vrea să însemneze pentru totdeauna nimicurile acestea, steluțe prinse în pieptul amar.

– „Atunci să=l dăm afară din dulap. Ne=ar putea mânca toate hainele."

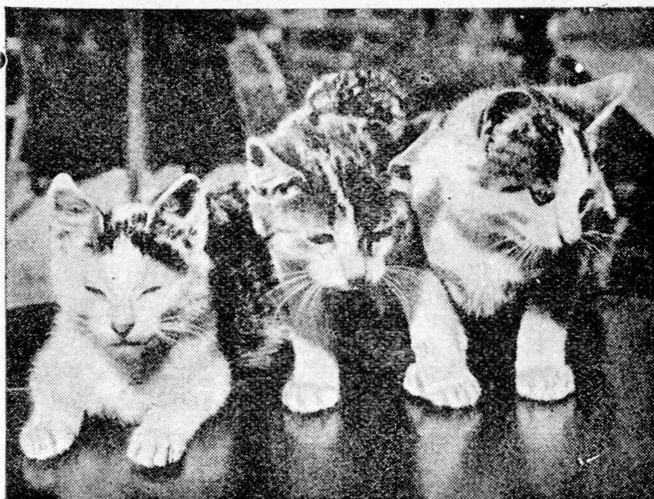
– „Dar cum să le mâlânce?" Se sperie fostele gazde de=o clipă. „Că el e mic sâlacu'!"

– „Da, e mic. Dar dinții lui îs foarte ascuțiți și nu le pasă de nimeni. Ei ronțăe tot ce întâlnesc, și cărți, și abecedare, și caiete, și tot".

– „Atunci mai bine scoală pisica să=l mâlânce ea", spune căciulița de lână.

– „Nu", se roagă mănușa cu cinci degete, „să=l lăsăm să mai crească".

– „Bine. Cât?"

Pisicuțe

— „O zi."

— „O sută de ani. O mie. Un milion de ani."

— „Biine"... oftează mimica. „Un milion de ani. Și=acum să vă povestesc despre isprăvile lui într'un milion de ani."

— „Câte zile=s într'un milion de ani? Zece?"

— „Până Duminecă", spune cel mic, îndepărtând un căscat suspect.

Rar, povestea se 'ngână leneșe, până când ultimele vorbe se pierd într'un șoptit tainic.

Deodată, mimica simte cum se 'nalță până pe frunte o adiere caldă și inima se simte cuprinsă de=o pace fără nume.

S'apleacă 'ncet, peste pernă, ca să simtă și mai aproape începutul somnului, singurul hoț care nu vine să fure, ci să dea.

Și mimica, îngenunchiată spune:

— „Hoțule. Dă=le toți fluturii din lume și toate florile câmpului. Și stelele pârguite de pe cer, ca să le pot strânge zâmbetele din somn în șiraguri fără sfârșit: c'a venit noaptea, noaptea când îngerii mei dorm și aripile lor sunt în mânile mele".

CHEMAREA DE TOTDEAUNA

In slujba lui Hristos și a poporului

de L. G. MUNTEANU

Academia noastră teologică își deschide din nou porțile. Incepe un an nou de muncă pentru pregătirea clerului ortodox de pe aceste meleaguri. Un an, care deși se înșiră ca o zală în lanțul existenței acestei instituții, este totuși un nou început. Un început prin noua situație creiată de ultimele evenimente politice. Căci Academia Clujeană rămâne singurul focar de cultură creștină ortodoxă din Ungaria, mai mult chiar, rămâne cea mai înaltă școală românească menită a satisface nevoile sufletești ale celor 350.000 de credincioși români dreptmăritori. Aci urmează pe viitor să se formeze conducătorii parohiilor noastre, în spiritul noilor împrejurări.

Spre ea se îndreaptă în chip firesc toate nădejdile poporului, care așteaptă îndrumători cuminți și plini de râvnă pentru misiunea evangelică. Căci cine este azi incontestabilul conducător al mulțimii obidite, dacă nu preotul? Cine trebue să=l învețe zi de zi, ceas de ceas, cine să=l mângăe, cine să=i inspire încrederea în sine și în puterile lui vitale, cine să=i coboare în suflet liniștea unei munci constructive? Nimeni decât preotul. El a rămas și trebue să rămână lângă turma lui.

Dar tot atât de firesc este ca toată suflarea ortodoxă mai mult decât în trecut, să se grupeze în jurul acestei Instituții dela care așteaptă totul.

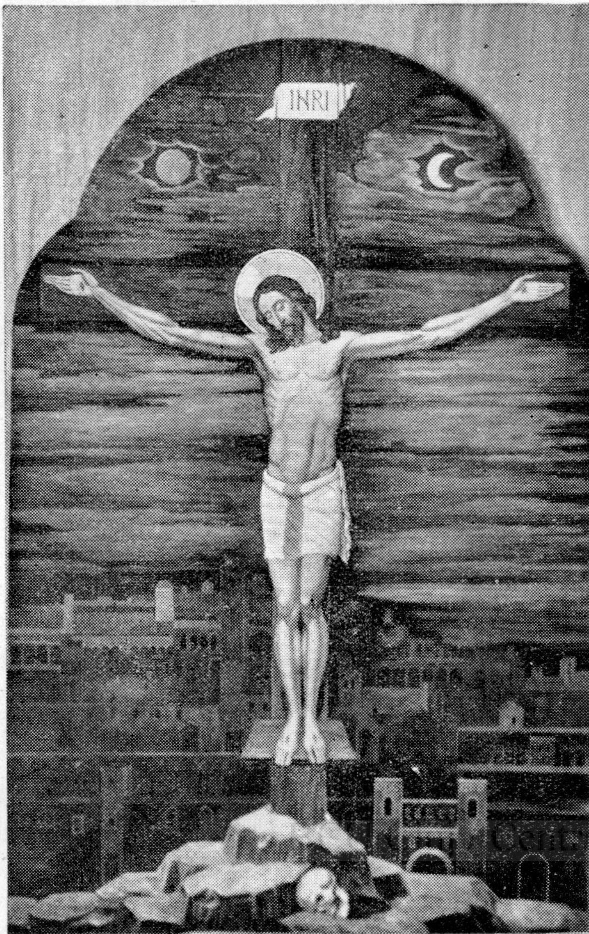
Din mijlocul ei trebuesc recrutate valorile culturale și morale cari vor fi așezate în cinstitele jețuri ale preoției. Ce are mai bun tineretul nostru, trebue îndrumat spre această școală. Numai pomul bun poate face roade bune și înbelșugate, spune Sf. Scriptură. Numai dintr'un material nobil se poate modela obiecte de valoare.

In măsura în care poporul va înțelege acest postulat al vremii, în măsura în care cât mai multe valori vor îmbrățișa misiunea preoțească, pacea se va reintrona în suflete și Biserica noastră strămoșească va putea fi o mamă ocrotitoare pentru fiii ei.

Azi nu ne poate fi indiferent cine îmbracă haina preoțească, cine are să stea permanent în contact cu poporul. Azi lipsa preotului dela datorie cu nimic nu poate fi înlocuită. Preoția nu mai poate fi socotită drept o carieră oare care. Ea nu poate fi o bucată de pâne pentru intelectualul timid și dornic de comoditate, nici un refugiu pentru cel slab și incapabil de a lua viața piepiș. Preoția a fost totdeauna o misiune, o luptă dusă până la jertfă pentru triumful lui Hristos în lume. Așa trebue să rămână, așa trebue în deosebi să fie pe viitor.

Numai cel mai bun, cel mai capabil, cel mai hotărît să ducă fără șovăire lupta împotriva a tot ceeace este rău, este un demn reprezentant al lui Hristos în mijlocul oamenilor.

In fața lumii întregi stă deschisă marea problemă a reîncreștinării sufletului omenesc. Vâltoarea războiului a brutalizat sufletul universal. O monstruoasă desfășurare de patimi animalice zi de zi a măcinat nobilul, divinul din om. Cangrena s'a întins nestânjenită dela om la om, dela popor la popor. Cum se va redresa această lume? Cine va porni acțiunea de vindecare a răului, cine o va susține? Desigur, în primul rând Biserica. Sufletul universal într'o majoritate covârșitoare este creștin. Cultura universală este cultură creștină. Cangrena zilelor noastre în primul rând deci a lovit viața creștină. Vindecarea ei este un postulat universal, fiindcă redresarea nu=i posibilă, decât tot numai pe teren creștin. Ori cât de răsunătoare ar fi lozincile ateilor, omenirea nu se poate întoarce din drumul ei progresiv la duh

N. Irimie: Răstignire

de viață inferioară. Războaele in acest drum sunt numai incidente, etape de decadență, dar nu prăpastii care să oprească defitiv progresul.

Atunci Biserica creștină trebue să deslege marea problemă a zilei. Ea prin preoții ei, prin fiii ei, trebue să pornească lupta de înăbușire a patimilor, de infiltrare a duhului creștin, un duh al blândeții, dreptății și iubirii față de semeni, în sufletul fiecărui om. Acest duh va netezi cărările de apropiere dintre oameni, dintre națiuni, va înlătura asperitățile, va reîntrona pacea și posibilitatea unei pacinice viețuiri universale.

Școala teologică ca factor important în această luptă prin misiunea ei de a educa preoții trebue ea însași să fie pătrunsă de duhul cel nou. Acest duh va străbate atmosfera școalei noastre. Ne străduim să formăm pe preotul de mâne în duhul iubirii creștinești, al iubirii de neam, dar și în duhul împăciuirii dintre oameni, indiferent de națiunea căreia-i aparțin. Adevărul creștin „toți suntem fii ai aceluiaș Părinte ceresc" să se înrădăcineze adânc în sufletele preoților noștri.

Pornim la muncă nouă având ajutorul lui Dumnezeu și binecuvântarea urmașilor.

Stăpânei noastre

de CONST. GORAN

Stăpână care umpli cerul
Cu strălucirea negrăită,
Mireasă și Impărătează
De milioanele de îngeri
In cor dumnezeesc slăvită,
Impărăteasă și Fecioară,
Privirea spre pământ coboară...

Aici în valea de durere,
Infricoșați suntem, Stăpână,
De răni, de cruci și de morminte
De ora morții care vine
De trâmbițele judecății,
Când fulgerele de mânie
Vor răsări din veșnicie...

El va veni și mii de trâmbiți
Mormintele le vor deschide:
Din praf vor învia popoare
Și trăsnetele judecății
Vor zgudui atunci pământul
El va veni... ce vom răspunde
La judecata viitoare?

Vrem aripile rugăciunii,
Vrem rugăciunea Ta de aur
Să ne ridice din ruină;
Ai milă Maică și Fecioară...
In sufletele sfărâmate,
De desnădejde și păcate
Privirea dulce îți coboară...

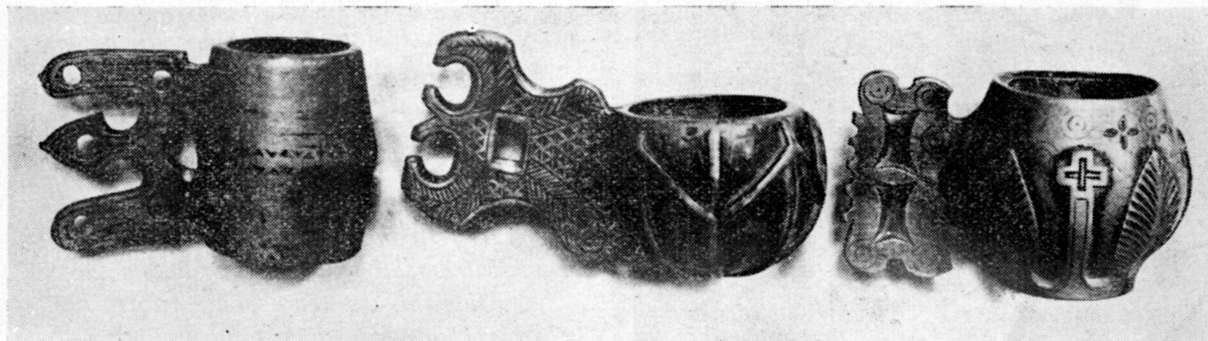
Noi trecem... trecem... trecem iute
Și n'avem adăpost sub soare:
Nevrednici, păcătoși, în lacrimi
Cădem la tronul Tău, Stăpână,
Indură-te de noi, că sună
Deacuma trâmbița dreptății
Și vine ciasul judecății.

SCHIȚĂ

LAZĂR

de E. POMPIL

I.

La masa cea lungă din bucătăria casei noastre părintești slugile mâncau în două grupuri. De-oparte, în jurul unui blid voinic cei câțiva argați tocmiți la boi și la cai. De altă parte, hăt la capătul celalalt al mesei, Lazăr singur, cu blidul și lingura lui. Nimeni nu stătea cu el de vorbă în timpul mesei, nimeni n'ar fi mâncat cu el dintr'un blid.

Tovarășul lui la mâncare era doar cânele casei, care ședea nelipsit lângă piciorul lui și-i arăta mereu semne de dragoste. Amândoi urmăreau cu privirile lingura cea mare din mâna stăpânii, care se ridica și se cobora întâiu cu porțiile argaților. Abia la sfârșit se umplea și blidul dela capătul mesei cu îndemnul: „Na și ție, Lazăre“, sau: „Mâncă, Lazăre“.

Și cam tot așa și 'n celelalte ca și la masă. Lazăr nu se potrivea în rândul celorlalți; a fost totdeauna slugă de a doua mână...

Treaba lui era să mâie și să păzească vacile la pășune, iar seara să ajute la muls sau la căratul apei cu ciubărul. Iarna dădea nutreț la vite, tăia lemne, sfărma cucuruz, ori motroșea cine știe ce prin grajd, prin curte.

Era cam bleg, urît și slăbănog săracu'. Pentru muncile mai grele n'avea nici putere, nici istețime. Când vorbeau de el cei grăbiți sau obosiți de lucru ziceau: „nătântocu' de Lazăr“, „neblesnicu' ăsta de Lazăr“.

Avea trup mărunt și totuși greoiu. Când mergea încet, ciorsăia cu opincile, iar când se grăbea își apleca trunchiul înainte și pașii lui cădeau ca din pod. Urechea iți vestea din depărtare că se apropie Lazăr.

Carte n'a învățat.

Nu știa nici măcar să numere, necum să scrie și să citească. Pe la numerii 7 și 8 se poticnea.

E drept, că slujba lui arareori îi cerea știință mai multă.

Odată, când o scroafă de soiu bun semănase toată fața cotețului – cât ai bate 'n palme – cu purcei, Lazăr fugi într'un suflet să dea de știre în casă. *„Câți îs mă' Lazăre?“* întrebă stăpânul. *„Da... îs tăți!“* fu răspunsul încurcat. Purceii erau mai mulți de opt.

Incolo nu făcea nimănui nici un rău. – Se supăra însă repede. Nici nu știai ce i se năzare. – Ai casei cunoșteau numai decât, când și în ce măsură era supărat.

Căci dacă bombănea singur prin grajd, se știa că-i năcăjit, dar nu prea tare. „Iară bombănește Lazăr“ spunea cineva fără îngrijorare, căci știa, că se îmbună cu o vorbă pe placul lui.

Dar când se supără foc, suduia și nu mai voia să mânce odată cu capul. Nu venia la masă, nu-i trebuia merinde în straiță. Atunci era greu să-l potolești. Slujnica n'avea ce-i face să-l aducă la masă. Trebuia să-l caute stăpâna casei în grajd și să-l înduplece cu vorbe potrivite. Adeseori nu isbutea nici dumneaei și rămânea să mai încerce domnișoara casei, dacă nu era dusă. Ea totdeauna îl împăca.

Câteodată, când chiar el era vinovat de supărarea lui, cei din jur nu se mai căzneau să-l îmbune; îl lăsau în plata Domnului cu mânia și cu postul lui cu tot. Atunci ziua întâiu Lazăr suduia și se rățoia prin curte sau grajd fără să se uite către bucătărie sau către straiță. – A doua zi bombănia și o lăsa mai moale, iar a treia zi se strecura plouat și pocăit spre locul din capătul mesei ocolind toate privirile, afară de ale cânelui, care nu-l ocărau și nu-l batjocoreau, ci luminau de cea mai caldă bucurie.

Dar pe cât de ușor îi sărea țandăra, pe atât de lesne îi puteai păstra voioșia și râvna la treabă.

Cu o vorbă bună și mai ales cu vre-o laudă,

îl făcea-i fericit și aprig de credincios. Când se bucura de ceva, ori când era mulțumit de ce făcea și de ce i se spunea, râdea încet.

Dacă te mirai cât de sătule-s vacile, când se 'ntorceau seara dela câmp, Lazăr râdea și era mulțumit toată seara.

Dacă pocnea fecioreşte din biciu şi te făceai că te miri de isprava lui, el nu mai putea de bucurie şi râdea.

La fel râdea şi se încânta, când îi ziceau: *„Hei, ce mai braț de lemne aduce Lazăr!"*, sau *„Mai c'ai luat toată jireada în furcă, bată-te să te bată!"*

Dela câmp venia cu flori în pălărie și seara era pierdută pentru el, dacă nu-i spunea cineva: *„Ce mai pene ai Lazăre! Ca un fecior junişan!"*

In sărbătorile mari nu ducea vacile la câmp, ci se tundea, se rădea, se înschimba şi mergea la biserică. Sărbătoarea începea însă pentru el abia după liturghie, când se întorcea spre casă şi oamenii îi lăudau pălăria cu pene de târg, pieptarul, cureaua sau bocancii văcsuiți.

La praznice mari lumea avea răgaz și pentru Lazăr. Dar în zile de lucru nu mai apucau să ție seamă de el și rămâneam doar noi copiii casei și blăstămatele de fete ale satului să-i spunem vorbe pe plac.

Ne aducea dela câmp mănunchiuri de mure sau de fragi legate cu pipirig, ouă de pipălacă, pui de pasăre, sau chiar câte un iepuraş. Bucuria noastră sinceră sau prefăcută îi răsplătea din plin toată truda zilei și chiar dacă ne despărțeam, se tot întorcea spre noi râzând mulțumit.

Dar fetele!...

Lazăr a murit holtei; nu s'a găsit vre-o toantă în sat, care să se uite cu dragoste la el.

Dar nici Lazăr nu umbla după fete ca alți feciori. In tinerețea lui, ca şi mai târziu, până a nu îmbătrâni de tot inima lui se umplea și se sătura cu câte o vorbă mângăioasă, pe care i-o arunca în glumă câte o fată.

Aducea pe ascuns flori dela câmp şi dacă vedea fata în poartă, i le dădea. Ea-i mulțumea şi-l lăuda, iar el râdea, râdea, apoi plesnea din bici şi se holcăia bărbăteşte către vaci... In urma lui fata își chema vecinele, arăta ce i-a adus Lazăr și se popoteau toate de râs. – Dar Lazăr era fericit zile întregi...

II. TOMNEALA

Lazăr a slujit la noi peste patruzeci de ani. Ceilalți argați stăteau un an, doi, uneori mai mult. Când se apropia anul nou, fiecare își făcea socoteala: să rămâie, să plece? îl mai ține, nu-l mai ține? ce să mai schimbe în sâmbrie aci, cum are să-i meargă dincolo?... Toți așteptau ziua sorocului cu îngândurare.

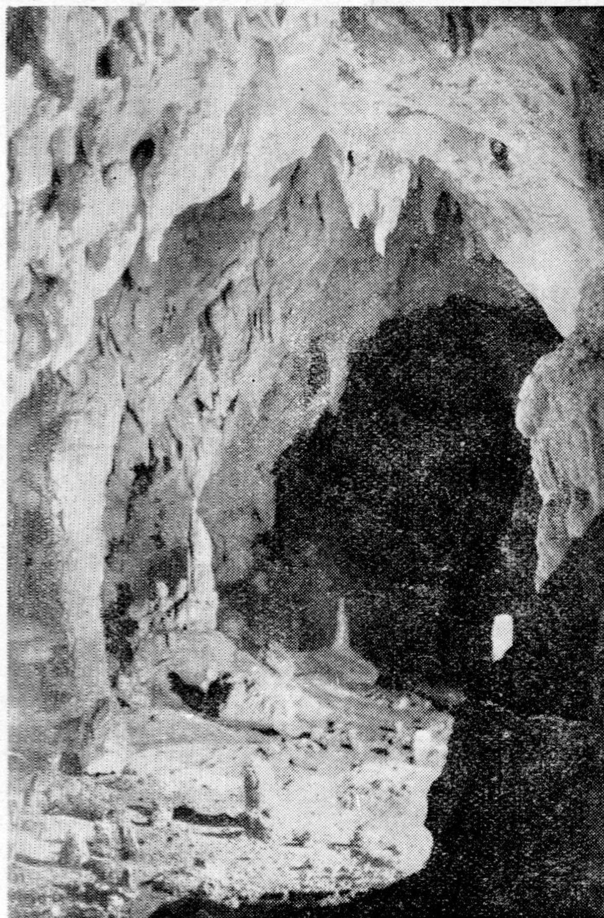
Lazăr n'avea de ce să se frământe. Era de al casei. El nu se gândea să plece, iar stăpânului nici prin minte nu-i trecea să-i dee drumul. „Sâmbria" lui era aceeași din an în an. O știa tot satul pe de rost.

Şi totuşi nici un argat nu privea spre anul nou cu atâta înfrigurare, ca el... Se apropia ziua *tomnelii.* Zi de gânduri, dar zi mare! Atunci simția şi Lazăr, că-i un om cu greutate, că se face cu el un legământ cu martori, că numele și sâmbria lui sunt trecute la protocol.

Mai ales scrisoarea din carte îl măgulea și-l înfoia în preajma anului nou.

Căci altfel n'a mai pomenit, decât două hârtii, care se legau de el şi de numele lui... Una a fost o țădulă roșie de asentare, care i s'a dat în tinerețe. L-a tulburat greu și i s'a supus cu chinuită grijă. S'a scăldat și el cu ceilalți feciori de seama lui şi a pornit în urma lor la Bălgrad, în cetate. Slavă Domnului, n'a fost bun de cătane şi de atunci n'a mai avut de lucru cu împărăția.

A doua țădulă i-a venit dela primărie a-

Grotă

proape cu o jumătate de veac mai târziu. Era cartea de alegător pentru cameră şi senat. A priceput şi n'a priceput ce-i spunea stăpânul din ea, dar din râsul celor din jur a văzut, că nu-i nici o primejdie. Şi slavă Domnului nu l-a mai întrebat nimeni de hârtie.

Dar scrisul din tomneală il pricedea şi il trăia...

Intr'o Duminecă de pe la sfârşitul anului Lazăr cerea învoire să plece în satul vecin la fratele său Iovu, un gospodar sărac, dar cu rânduială. El era omul de încredere al lui Lazăr şi trebuia să fie de faţă neapărat la tomneală.

Atunci puneau la cale ziua. Duminecа dinaintea anului nou sau a doua zi de Crăciun era aceea zi.

In dimineaţa zilei Lazăr se îmbrăca în hainele lui din ladă şi stătea toată vremea în poartă în aşteptarea lui Iovu. I se părea că nu mai soseşte. In sfârşit iacă Iovu.

„Ai venit?"

„Venit."

Plecau spre bucătărie, tropotind într'una ca să-şi scuture zăpada sau praful de pe opinci. Căci în această zi a tomnelii nu se opriau în bucătărie, ci treceau mai înlăuntru în casa podită, domnească. Işi puneau pălăriile pe lada din bucătărie, mai tropoteau de câteva ori, tuşeau şi Iovu bătea la uşă.

„Bună ziua!" – *„Mulţam Dumneavoastră. la şedeţi". „Numa' mulţăm, c'am tot şezut".* – După o tăcere Iovu zice:

„D'apoi am venit să vedem ce-o fi cu Lazăr". – D'apoi trebuie să vedem, că iacă' anu' nou i-aci azi mâne". Şi domnu' scotea calendarul şi pe una din foile lui albe scria pompos, cu litere mari:

„Lazăr, servitor, tocmit la vaci".

Apoi începea să scrie sâmbria – neschimbată de când s'a oploşit Lazăr pe la noi.

Lazăr nu căpăta bani. Mâncarea nu se scria la carte. Aşa că tomneala scrisă era atât:

„Pălărie
Un rând de haine
Două cămeşi şi două ismene
Incălţamuri cât poate rupe
O paclă de tăbac la săptămână".

Fiecare rând se citea şi se desbătea. Lazăr spunea şi el câte ceva. Cu pălăria din anu ăsta a nimerit-o bine. Cămaşa – de cânepă – s'a rupt mai iute ca altădată. Aialaltă slujnică torcea şi ţesea mai bine..., şi aşa mai departe.

Prin „încălţamuri cât poate rupe" trebuie să înţelegem o pereche de opinci şi potlog pentru cârpit. – Când se găuriau opincile, Lazăr tăia o bucată potrivită de potlog, înmuia în apă şi opinca şi potlogul, se aşeza călare pe pragul grajdului şi tot cârpea la cele opinci cu nişte cuiţe cu ţânta mică.

„Pacla de tabac" era una din cele mai de seamă rânduieli din tomneală.

Lazăr trăgea din pipă tutum de cel mai prost. Altfel – zicea el – i se face orbanţ. Pipa nu ştiu de unde o avea. Ştiam însă obârşia pungii de tutun. Oridecâteori se tăia un porc, Lazăr dădea târcoale şi cerea beşica. O lua, o usca şi punga era gata.

Avea amnar, cremene şi iască. Cu ele îşi aprindea pipa la câmp. Acasă le cruţa. Intra în bucătărie, aştepta să fie slobod drumul la cuptor, apoi deschidea uşiţa. Prindea cu degetele un jar potrivit şi-l rostogolea în palma bătătorită. Il ducea cu socoteală la gura pipei, îi dădea drumul şi-l apăsa bine cu unghia întoarsă dela degetul mare. Şi începea numai decât să pâcănească mulţumit şi râdea bine de noi, care ne miram că nu-şi frige palma.

„Tăbacul" era patima lui şi el trebuia trecut în tomneală.

Incă de când începea tomneala, doamna casei aducea pe masă vin sau vinars de cel bun şi pită albă. Tomneala se isprăvea cu închinare.

Aci stăpânul îi spunea lui Lazăr să grijească de toate din curte, să fie credincios, harnic. Lazăr, încurajat de băutură, îşi dădea drumul: *„Doar eu, Doamne nu mă lăsa, nu-s copil", „eu acuma ştiu rându'"; „nu-i om sub soare, care să ştie rându' ca mine la curtea asta".* Şi aşa înainte.

Apoi dădeau mâna şi ieşea întâi Iovu, iar în urmă-i Lazăr, zăpăcit de mulţumire.

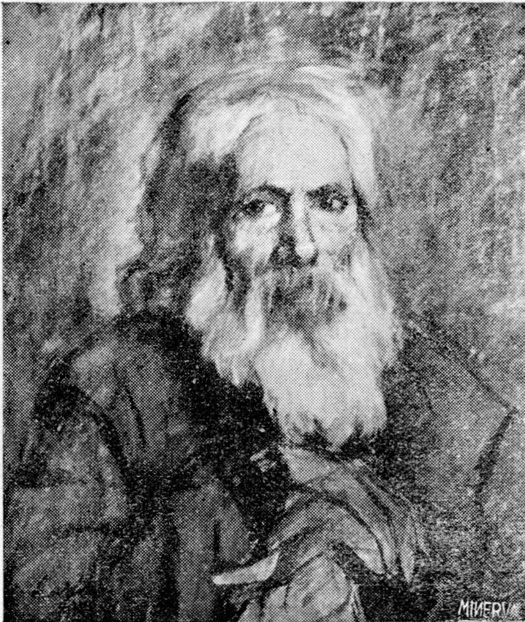
Cam la cinci-zece ani odată se iveau şi lucruri noi în tomneală: se stricase de tot pieptarul sau căciula; ba cureaua, ori bocancii de sărbătoare. Lazăr era totdeauna gata să le-aducă să facă dovada, măcar că toată lumea îi vedea ţoalele zi de zi.

Incolo nici o schimbare. Tomneala s'a repetat mereu, întocmai, cu tipicul şi cuprinsul ei an de an, de vre-o patruzeci de ori...

Stăpânul şi Lazăr au îmbătrânit în tomneală, dar ea trebuia făcută negreşit, la timpul ei.

*

Intr'o zi de primăvară curtea mare era plină de oameni cerniţi. In mijloc, lângă sicriul stăpânului, preoţii ceteau prohodul. Moşneagul Lazăr stătea la o parte de norod şi plângea răzimat de un stâlp al şopronului...

Luchian: Cap de espresie

A ciorsăit şi el în urma convoiului până la groapă. La întors plângea pe înecate şi se jeluia vecinilor: „Aşa domn bun nu se mai găseşte; grijea de noi ca un tată. – Acuma şi de mine ce s'o alege, că numa' dumnealui ştia cum ne-am tomnit".

III. PRIETENII

Prietenii adevăraţi ai lui Lazăr erau dobitoacele curţii. Ele îl iubeau din plin şi niciodată nu l-au înşelat. – Afară de păsări, cu care nu-şi bătea capul, toate animalele „îl cunoşteau"; veniau când le chema; îl ascultau, i se gudurau.

Avea pe semne vre-o putere, de care era totdeauna mândru şi pe drept cuvânt.

Noi copiii niciodată n'am priceput, dece-l „cunosc" mai mult pe el, decât pe alţii, dobitoacele. Eram şi noi mereu împreună cu cânii, îi hrăneam şi-i desmierdam. – Degeaba, când răsăria de undeva Lazăr, cânele ne întorcea dosul, fugea aţă la el, şi-l omora cu dragostea. Şi doar se juca destul de rar cu ei, iar ceeace le făcea numai giugiulire nu ni se părea.

Avea nişte degete scurte, groase şi aspre, care trăgeau o desmierdare cu zdrobu peste capul cânelui şi zicea domol: „Ă, mânce-te jigodia mă spùrcatule... spùrcatule... spùrcatule!..."

Cânele pricepea cum trebuia: schelălăia de fericire, mătura cu coada, ba când nu mai încăpea bucuria în el, trăgea raite nebune în jur, se tăvălea şi scâncea...

Cânele de ştreang nu se prea lăsa legat, decât de el. Şi doar atâta zicea: „Na", iar dobitocul venia vinovat şi supus, gata să-şi piardă libertatea pe o zi.

Iarna, când se tăiau porcii, vârtutea lui Lazăr era mai ales binevenită şi preţuită.

Grăsunul osândit trebuia înjunghiat în curte, nu în coteţ, iar momirea lui până la locul uciderii era uneori o treabă foarte anevoioasă. Porcului nu i se 'mpărea de atâţia oameni: doi-trei argaţi cari aveau să-l doboare, măcelarul satului cu un cuţit ascuţit ca briciul, slujnica cu oala de pământ să prindă sângele şi de obiceiu câţiva copii gură cască. – Namila se codia, se ascundea, iar dacă încercai cu sila, stricai toată treaba.

Lazăr isbutea întotdeauna. Îl lua cu buna, îl chema, cum ştia, îi zuruia grăunţe de cucuruz într'o ulcică şi porcul îl urma agale, cu grohăieli scurte, pline de încredere. – La locul potrivit, când bănuielile porcului se risipiseră, argaţii se apropiau, îi scărpinau cu viclenie blana, apoi la un semn îl smuceau de picioare şi de coadă şi-l trânteau.

Lazăr simţea că fără el nu s'ar fi putut face nimic...

Lazăr iubea şi el dobitoacele, şi dragostea asta era poate singura mângăiere statornică a vieţii lui.

Mai ales cu sugacii îşi făcea mereu de lucru. Se făcea că-i mustră, le osândea cu vorbe late năzdrăvăniile, apoi râdea bine. Viţelului nu – zicea altfel, decât „Mişelule", iedului: „Blăstămatule". Dar era totdeauna de partea mişeilor sau a blăstămaţilor, când îi ameninţa ceva.

El ştia totdeauna mai bine, cam pe când avea să vadă lumina zilei un viţel, mieii, iezii şi purceii. Era totdeauna de faţă şi se prăpădea cu firea îngrijind de noii oaspeţi ai grajdului.

C. Ressu: Amiază

Când ii vedea sănătoşi, ori dând semne stângace de viață, râdea luminat.

S'ar fi jucat el mult şi bine cu ei, dar nu i se şedea, căci era om în toată firea. Avea însă prilejul să-şi sature pofta de joacă seara la muls.

Viţeii ii erau cei mai dragi şi cea mai frumoasă parte din zilele lui, din viaţa lui, era lupta cu viţelul de seara.

Dupăce se 'ntorcea cu vacile, le lega şi slujnica venia cu şuştarul la muls. Mai înainte însă trebuia lăsat viţelul la vacă să-i înmoaie ţâţa. Lazăr dădea la o parte uşa dela fânăriţă şi de acolo năvălea ca un apucat viţelul. Era numai grabă, numai nerăbdare! Sugea sălbatec şi îşi întindea coada de plăcere. Din când în când bufnea fără cruţare cu fruntea'n uger, iar vaca gemea cu maternă înţelegere.

Dar când ii era lumea mai dragă, s'auzea strigătul: „Cuchi!" Ţâţa se înmuiase în deajuns şi viţelul trebuia îndepărtat.

Acum începea lupta, pe care Lazăr n'ar fi dat-o pentru nimic în lume. Apuca viţelul cu o mână de gât sau de legătoarea ce-i încingea gâtul, cu cealaltă de coapse şi il smâncea: „cuchi! cuchi!" – spre fânăriţă. Viţelul mugea de ţi se rupea inima şi se sbătea cu lăcomie spre ugerul pierdut.

In vânzolirea lor se răsuceau ca la horă, se repezeau înainte şi înapoi. – Lazăr se opintea, asuda, suduia îngăduitor – şi râdea. Zarva ţinea până când mâna slujnicii nu mai putea stoarce lapte. Atunci Lazăr dădea drumul viţelului, care se chinuia şi îşi chinuia muma, să sugă ce brumă mai rămăsese.

Lazăr gâfâia mulţumit şi râdea...

Dar şi lupta asta cu viţelul începuse să fie dela o vreme tot mai grea şi în bucuria lui Lazăr se furişau ca şerpii, presimţiri întunecate.

Intr'o seară viţelul l-a trântit de vre-o două ori, ba i-a scăpat din mâni şi a dat buzna peste slujnică vărsându-i şuştarul. Lazăr dă să-l smulgă şi-l scapă iar.

A trebuit chemat un argat, care i-a luat viţelul şi i-a zis: „Dă-te la o parte Lazăre, nu vezi că nu mai eşti harnic?"

Lazăr a stat nemişcat câtva timp, apoi s'a aşezat mohorit pe patul lui din grajd şi în seara aceea nu i-a trebuit de cină.

Nu bombănea şi nu suduia ca altădată, dar nu s'adus înlăuntru, oricât l-au chemat.

Nu era o supărare de toate zilele, ce-l oprea în grajd...

A înţeles în seara aceea, adânc de tot, că puterile şi viaţa omului se duc şi nu se mai întorc...

Şi împreună cu ele toate câte i-au plăcut pe pământul ăsta, plin de miei, de iezi şi viţei – s'or petrece într'o zi.

S'a pomenit acum bătrân şi ştie el bine ce păţesc bătrânii: mâlcesc, mâlcesc, iar într'o bună zi li se opreşte răsuflarea...

IV. SFÂRŞITUL

Lazăr n'a bolit niciodată. Cu toată slăbănogeala lui, era sănătos tun.

Venia uneori dela câmp ud leoarcă, de când păşia, stropia tot ce se găsia în aretul lui. Se culca fără să se 'nschimbe şi niciodată n'a răcit.

Mânca şi bea tot ce i se dădea.

Rar de tot se plângea că-l doare la capul pieptului şi cerea un păhăruţ de vinars de drojdii, de care totdeauna se tămăduia.

A zăcut el, e drept, în două rânduri, dar din altfel de pricini.

Intâiu îl muşcase de pulpă un vier străin şi i-a făcut o rană urîtă. A trebuit să stea în pat câtăva vreme, apoi a şchiopătat luni de zile.

Altădată l-a bătut măr un rumân, pentrucă în timpul cât Lazăr trăgea sub pălărie un pui de somn, vacile păscură o bună postate din cucuruzul verde al gospodarului. Trupul lui era numai vânătăi, iar mâna dreaptă nu i-a fost de treabă multă vreme.

Iovu s'a şi hotărît să facă pâră şi dacă n'au ajuns la judecată a fost numai pentrucă bătăuşul a plătit doi zloţi de argint, preţ de împăcare.

In vremea din urmă însă îmbătrînise rău. Se şi apropia de optzeci, după mărturia celor ce au copilărit cu el.

Nu mai auzia, decât dacă strigai tare. Umbla încet, ciorsăia din ce în ce mai prelung şi scăpăta din genunchi. Slăbia în putere şi de mult nu mai era harnic să meargă cu vacile. Mai mocoşia la câte o treabă, care nu cerea putere şi pricepere.

„Văd eu bine, că Dvoastră îl îngropaţi" – cobiau vecinele cam de multă vreme.

Lazăr se stingea încetul cu încetul, dar nu se plângea de nimic.

La sfârşitul iernii trecute boliştea năpădise şi satul nostru. Mureau pe capete şi oameni mari, nu numai copii. Medicul de circumscripţie era mereu pe drum cu căruţa.

In acea vreme s'a întâmplat, că Lazăr n'a venit odată la prânz. *„Cine ştie de ce o fi mânios iară"* – ziseră în bucătărie.

Dar n'a venit nici la amiazi. L-a căutat sluj-

nica în grajd. El zăcea pe patul lui de scânduri şi de paie, aricit cu totul sub ţundră. Abia a auzit strigătele slujnicii.

„*Mă cam scutură frigurile şi mă doare capu' de aseară*" – bodogăni beteagul.

I-au dat vin cald, mai târziu o cârpă udă ca să-şi stâmpere fruntea.

După cină, când nu s'aştepta nimeni, se deschide încet uşa bucătăriei şi'n ea se iveşte Lazăr, bărbos cu ochii tulburi, cu ţundra târâş, cu pas de om beat. A lăsat să-i cadă ţundra lângă cuptorul cald şi s'a trântit în ea.

Acolo a stat până a patra zi dimineaţa. Nu-i mai trebuia vin, nu gusta nici lapte. Din când în când se ridica şi îşi lipea fruntea de cuptor, atâta cât putea să rabde.

Suferea fără să crâcnească şi pe semne şi cu nădejde. Nu i se smintise liniştea, decât când fu chemat şi doctorul, care avea de lucru prin sat.

Când l-a văzut Lazăr, s'a înspăimântat şi i s'a înteţit dintr'odată fierbinţeala. Bănuia, că-i pe ducă, dacă a venit şi doftor...

In noaptea aceea slujnica l-a auzit pe Lazăr bombăind mereu nu ştiu ce şi răsuflând scurt şi greu.

Dimineaţa au cam uitat de el. Se făcuse puţină învăluială prin casă şi prin curte, căci sluga venise să spună, că vaca cea de fătat dă semne, că i-a venit ceasul.

Se duseră cu toţii în grajd. Aşteptând acolo liniştiţi şi cu băgare de seamă, iacă aud uşa grajdului scârţâind prelung, fără putere. Lazăr, palid, scofâlcit, ca o arătare de spaimă din poveşti se proptia de uşiori ca să poată trece pragul. – Şi-au făcut sfânta cruce.

„*Da' ce-i Lazăre?*"

„*Imi pare că mi-i mai uşor*" – gâfâi beteagul şi a căzut pe patul lui.

I-au dat pace, căci pornise viţelul spre viaţă...

In curând o vietate crudă, tremurând de frig, fu dusă şi ghemuită de argat lângă capul vacii, care s'a şi apucat, cu dragoste gemută de îndatoririle ei de mumă.

Viţelul se bălăbănea înainte şi înapoi subt desmierdările tari ale vacii. O căldură nouă şi porniri adânci spre viaţa slobodă îi năvăleau prin trup. Cu necălite tresăriri încerca să-şi ridice capul, care-i cădea din nou; gâtul era prea plăpând încă pentru asemenea povară. Cei doi ochi mari, fragezi, rătăceau cu năucă mirare spre lucrurile din care se alcătuia lumea în care picase: paie iesle şi un bot cald de vacă...

„*Uitaţi-vă la Lazăr*", zise sluga, „*să ştiţi că se face sănătos*".

Lazăr se ridicase într'un cot şi râdea domol către viţel. Era pierit de tot, dar avea faţa luminată.

Apoi iar şi-au văzut de treabă sănătoşii. Trebuiau curăţite unghiile viţelului...

Când au isprăvit, Lazăr era întins şi mâna pe care se răzimase, cădea flenduriş pe lângă dunga patului. – Nu mai răsuflă.

CÂNTEC PENTRU GENE

— MICILOR SOMNOROŞI —

de EUGENIA MUREŞANU

**Doamne, dă-le genelor astâmpăr
Pe oglinzile cu soare,
Câte fire-s să le număr,
Raze strânse într'o floare.**

**Treci prin gene, svon de flaut,
Cărăruie cu luceferi,
Bucuria să mi-o caut
Ca 'n grădinile de nuferi.**

**Fă din visu-le scrânciob
Prins în creangă de livan,
Ca să facă luna ciob
Şi s'o târîe 'n arcan.**

**Şi în poala-ţi azurată
Pe genunchi să ţi se suie,
Să le fi bunic odată,
Mâna 'n barbă să ţi-o puie.**

**Şi-i sloboade-apoi din braţe
In livezile cu poame,
Sus pe crengi să se-agaţe
De blestemul tău iar, Doamne.**

**Eu, i-oi deştepta din somnul
Alungării mânioase,
Şi-om ruga tustrei pe Domnul,
Visul ne'mplinit să-l lase.**

DASCĂLUL DURERII

de IL. V. FELEA

Fecioara Maria cu Pruncul Isus

Invățătura creștină despre durere se pare că e foarte ciudată: grea de priceput și de lămurit.

Un creștin bun nu fuge din fața necazurilor, nu se lasă copleșit sau invins de durere, ci rabdă și rezistă. Mai mult: se laudă in necazuri, „știind că necazul lucrează răbdare, iar răbdarea incercare, iar incercarea nădejde, iar nădejdea nu rușinează, pentrucă dragostea lui Dumnezeu s'a revărsat in inimile noastre prin Duhul Sfânt“ (Romani 5, 3-5).

Dar cum să te lauzi in necazuri, când toată lumea fuge de durere, sau când te-au zdrobit nenorocirile?...

După invățătura creștină, omul care se răsvrătește impotriva lui Dumnezeu din pricina durerii, este un păgân, hulește; n'a ințeles care este rostul răului și al suferinții in lume.

Răul, sub toate formele lui, este cel mai mare și cel mai bun dascăl al oamenilor. Binele și fericirea nu invață pe nimeni. Pățaniile cumințesc pe oamenii.

Ce invață sau ce bun face omul fără durere? Nimic. Toate lucrurile mari din lume s'au născut și se nasc din durere. Nașterea e durere, școala e durere, munca e durere, zidirea unei case e durere, zămislirea unei opere e durere și la urma tuturor moartea e tot durere. Ne naștem, trăim și murim in școala durerii.

Ce ne invață pe noi durerea? Numai lucruri mari, mângăetoare și mântuitoare.

1. Durerea e cea mai bună experiență sau pățanie. Oricât ai vorbi omului despre formele răului și despre datoria de a fugi de ele, nu se cumințește până ce trece printr'o nenorocire. De pildă, spui unui copil să se ferească de foc. Nu se ferește până ce nu se arde. Sau spui unui om, ferește-te de apă, - nu se ferește până ce nu a trecut prin primejdia innecului. Pățania e cea mai bună dăscăliță. Durerea depepsește și curățește sufletul de patimi.

2. Durerea ne intoarce la pocăință; inmoaie inima, mistuie răul și ne face buni. Durerea ne invață a plânge. In zadar strigi oamenilor cufundați in nelegiuiri, sau in bunuri și plăceri pământești: „Pocăiți-vă și credeți in Evanghelie!“ (Marcu 1, 15) - nu vor asculta, până ce nu vor trece prin focul durerilor, până ce nu vine bătaia lui Dumnezeu.

3. Durerea infrânge trufia și lenevia. In prea mult bine, oamenii se trufesc, se disprețuesc și se lenevesc. Durerea ne smerește și ne invață că nu suntem desăvârșiți.

4. Durerea inalță pe oameni și-i face vestiți; ii silește să facă sforțări și să biruiască piedecile și greutățile vieții. Progresul e copilul durerii.

5. Durerea povățuește spre cumințenie și sfințenie; inalță sufletul și invioreazǎ. Oamenii durerii sunt de regulă oamenii virtuții, oamenii Bisericii, oamenii lui Dumnezeu. Se spală de rele in ploaia lacrimilor.

6. Durerea invață să nu ne innebunim după lucruri pieritoare, după bogății, măriri și podoabe deșarte. Ce e mai trecător decât toate acestea? Azi bogat, mâine sărac; azi domn, mâine nimic.

7. Durerea ne face răbdători și tari. Copiii cari cresc luptând cu greutăți in viață, rabdă sau inlătură cu mai multă bărbăție de suflet nenorocirile.

8. Durerea ne invață iubirea lui Dumnezeu, duce pe oameni la biserică; ii face să se roage, să ingenuncheze in fața altarelor lui Dumnezeu și sub patrafirul preoților, pentru a-și descărca prin spovedanie sufletul de povara păcatelor. Așadar durerea mântuie, desleagă și botează, - deaceea se spune că e taina a opta.

9. Durerea ne invață iubirea de frate; apro-

Dardé: Eterna durere

pie și înfrățește sufletele; face pe oameni mai simțitori, mai nobili; din egoiști altruiști. Mila și iubirea de frate apropie pe stăpâni de slugi, pe cei mari de cei mici și pe cei mici de cei mari.

10. Durerea ne descopere și ne întărește credința în viața viitoare și în invierea morților. Noi zidim aici cuib de fericire și uităm veșnicia, până vine durerea, care ne arată cât e de strâmtă lumea aceasta, cât sunt de deșarte bunurile acestei vieți pământești și cât de binecuvântată e credința în Dumnezeu.

Nu este adevărat că Dumnezeu părăsește pe om în nenorocire. El e pretutindeni de față. Adevărul este că durerea ne arată cât suntem noi de mici, de slabi și depărtați de Dumnezeu.

Iată ce lucruri mari și ce adevăruri sfinte ne învață durerea.

Neamul nostru a făcut după războiu lucruri mari, dar are și păcate grele de ispășit. Am moștenit dela părinți o lege și noi am sfâșiat-o în secte și partide. Știm înjura și vorbi cuvinte de rușine, dar prea puțin știm să ne rugăm. Patria și familia sunt nume și lucruri sfinte, dar cât am păcătuit împotriva lor. Am trăit vremuri nenormale, cu bisericile goale și cu temnițele pline. In ce privește ura de frate, ea a mers până la moarte, până la grozavele păcate strigătoare la cer.

Pentru toate aceste păcate și altele asemenea lor, durerea a venit peste noi să ne înțelepțească, să ne invețe iubirea frățească și să ne întoarcă la biserică și la Dumnezeu.

TOAMNĂ

de MĂNIȚIU ILIE

Suspinele toamnei, prelungi,
S'aud ușor șovăelnic,
Pe harfele brumelor reci,
S'apleacă tristețea sfielnic.

In zile și nopți cenușii,
Cad ploi nesfârșite,
Din stropii lichizi, anonimi,
Cum crește gândul, nu știi.

Nu știi cum timpul te prinde
In lotca plecărilor calme,
Și 'n suflet, cer de opal,
Visarea s'aprinde.

TREC CEASURILE

de D. E. NICOARĂ

Trec ciasurile 'n noapte
Greu ca un car cu boi
Târât prin noroi.

Trec gândurile 'n șoapte
La griji și la nevoi
Ce se oștesc cu noi.

Spre cer cu 'nfrigurare
Trimitem rugi fierbinți
La Precista, la sfinți:

Neprihănirea lor
De rău să ne ferească
Și să ne mântuiască.

Trec ciasurile 'n noapte...
E straja dimineții
Ce dă nădejde vieții.

DIN VEHICULELE CULTURII:

CARTEA

de Pr. FL. MUREȘANU

Evangheliar slavon din 1436

I.

Am ascultat odată un *„elogiu al cărții“* în care se spunea, că „la începutul fiecărei culturi stă cartea. Prin carte s'a descoperit Cuvântul lui Dumnezeu în lume, și Biblia, care e cugetarea Lui, stă la temelia oricărei mari culturi. Dintre toate vehiculele culturii, cartea e aceea în care se revarsă mai întreagă ființa umană cu tot ce se cuprinde între cele două limite, nașterea și moartea, și între cele două tendințe: a binelui și a răului. Pictura îl exprimă pe om parțial; muzica îl exprimă în mod vag; sculptura îl încremenește într'un moment. Singură cartea îl poate reda întreg – și așa cum este și așa cum ar trebui să fie. De aceea rămâne ea unealta cea mai puternică de comunicare a sufletului omenesc...

Prin carte îl aud încă vorbind depe amvonul bizantin pe Sf. Ioan Gură-de-aur, și-l văd cum evoluează ca un arhanghel până în tainele cerului pe Dionisie Areopogitul; prin carte mă transpun cu Milton în paradisul pierdut, iar cu Dante în cel viitor; prin carte văd pe Goethe cum îmbrățișează gigantic universul. Și ceeace e într'adevăr minunea tuturor minunilor, prin carte pot să mă preschimb în sărman pescar galilean și să mă cutremur de însuși glasul lui Dumnezeu, rostit prin gura lui Hristos în Evanghelie...

Educația fără carte nu se poate concepe...

Este evident, prin urmare, că nivelul spiritual al unui neam se măsoară în primul rând după cărțile, pe care le iubesc mulțimile lui“.

Aceste cuvinte despre carte afirmă adevăruri înafară de orice putință de tăgăduire.

Cartea, nume de cinste, purtătoarea de gând peste veacuri; purtătoarea de lumină pentru minte, căldură sacră pentru inimi și pilduiri pentru voință, pentru avânturi spre ideal și jertfire în slujba celor în veci stătătoare, eliminând din sfera noțiunii ei „cartea ucigașe“ și purtătoare de miasme otrăvitoare, se va putea constata, că în jurul cărții s'au polarizat epocile de creație și s'au cristalizat permanențele culturale.

Cartea a zidit vatra culturilor și a lumilor nouă, răzbind și biruind vremile acele care au așezat în temelia lor *cartea comoară* a celor mai sfinte jertfe, gânduri și vreri.

Incrustată, la început, în piatră, apoi în cărămizi, pe table de lemn și rareori chiar de metal, cartea este amprenta după care se poate identifica leagănul neamurilor.

Biblia, Cartea de origine etnică cerească, numește ca leagăn al neamului omenesc părțile Mesopotamiei. Săpăturile ce s'au făcut în vremile contemporane nouă, în Asiria și în Babilon de către Societatea orientală germană au scos la lumină, nu numai urme de cărți, ci mari biblioteci compuse din cărămizi gravate cu scriere cuneiformă. Ce lung drum, însă, presupune existența unei colecții de cărți, a unei biblioteci. „O bibliotecă e rezumatul veacurilor și murmurul ideal al omenirii întregi, e suspinul și bucuria ei spuse la urechea lui Dumnezeu“. Cărămizile babilonice închid în semnele lor cuneiforme multă suspinare la urechea lui Dumnezeu de care se îndepărtaseră în așa chip încât renumele Babilonului a fost schimbat în hulă. Bâb-ili însemna poarta lui Dumnezeu. Prin splendoarea culturii, prin bogăția înțelepciunii adunată înlăuntrul zidurilor sale într'adevăr aveai poarta deschisă spre cer. Păcatul sub toate înfățișările a schimbat însă Babilonul în gură de iad, pentrucă virtutea înalță popoarele, iar păcatul este rușinea lor.

Umblând pe urmele cărții spre a constata rolul ei decisiv în crearea culturilor, istoria ne

duce din Bâb-ili depe malurile Eufratului în Egipt. Aci, în Theba, s'a descoperit într'un mormânt al dinastiei a 11-a cea mai veche carte așa numitul „*Papyrus Prisse*" aflător în muzeul național din Paris.

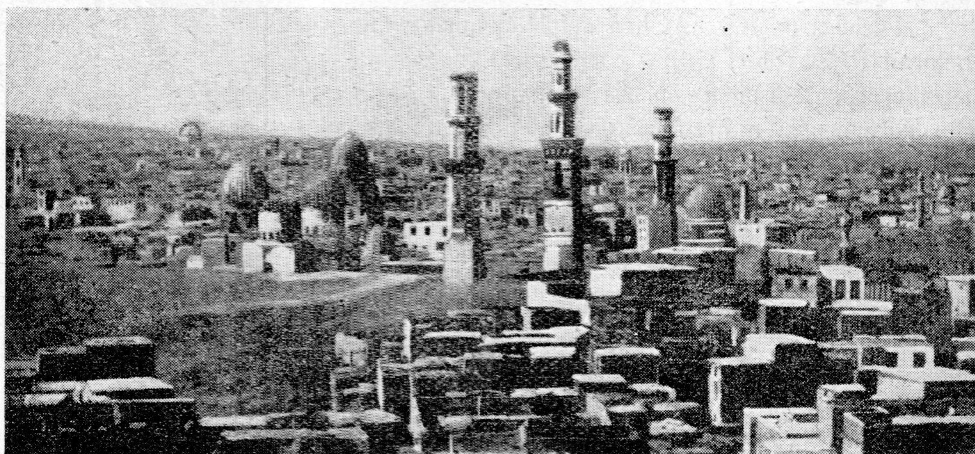
In Egipt, papyrusul a înlesnit mult technica cărții. Acest avantaj, poate explică într'o mare măsură și faptul că în Egipt, cartea a ajuns culmi în parte nedepășite. Cea mai veche bibliotecă egipteană se leagă de numele împăratului Osymandias și de orașul Memphis. Tot aci se pomenește o a doua bibliotecă în templul Phtha.

Dar cea mai mare și mai vestită bibliotecă a lumii antice a fost cea din *Alexandria*, orașul întemeiat de Alexandru-cel-Mare la 331 a. Chr. După moartea acestuia a devenit reședința Ptolemeilor și centrul cel mai însemnat al culturii eline și romane. La faima Alexandriei, mai mult decât situația sa de port la mare și centru comercial a contribuit cartea. Ptolemeu I a adunat prin Demetrius Phalereus retorul și elevul lui Aristotel 50.000 de volume cuprinzând manuscrisele celor mai vestiți scriitori și filosofi ai vremii, punând astfel început vestitei biblioteci. Acest așezământ a fost condus de renumiții invățați, ca *Zenodotos* primul ei administrator și autorul primelor recensii critice ale operelor lui Homer, *Callimach* poet și erudit, care a scris 800 de opere din nenorocire pierdute. In 1929 s'a descoperit un fragment de papyrus în Egipt cuprinzând 20 de stihuri din celebrul poem Plokamos Berenikes (Buclele Berenicei), asupra căruia Dl Ion Coman în 1936 ne-a dat admirabila lucrare: „L'Art de Callimaque et de Catulle dans le poème La Boucle de Bérénice", *Eratostenes* marele astronom, calculatorul meridianului pământesc, *Apollonius din Rodos* autorul Argonauticilor, *Aristofan din Bizanț*, marele filolog al antichității și *Aristarch* din Samothrace elevul său ș. a.

Din Evanghelia cu învățătură. Anul 1581

Chiar și numai aceste nume legate de faima bibliotecii din Alexandria constitue un argument vădit despre funcțiunea culturală a cărții.

Din Egipt: Cairo

Urmașii Ptolemei s'au întrecut unii pe alții în sporirea cărților. De această râvnă a lor se leagă adevărul îmbrăcat în legendă a traducerii Bibliei ebraice în limba elină, cunoscută sub numele de Septuaginta.

Triumvirul Marcus Antonius dăruește Cleopatrei biblioteca din Pergamon, capitala Mysiei din Asia-mică, întemeiată de Eumenes II cu 200.000 manuscrise, pe care Cleopatra le adăugă bibliotecii celei noui cu 300.000 volume, spre deosebire de biblioteca veche care acum numără 400 mii volume.

Asedierea orașului din partea lui Caesar a pricinuit bibliotecii vechi pierderi însemnate, o parte din opere fiind distruse de incedii. Cele scăpate de prăpăd au fost duse în biblioteca cea nouă. Inceputul erei creștine a găsit în biblioteca din Alexandria peste 700.000 volume.

Intemeietorii și dascălii celei dintâi școli teologice creștine din Alexandia, Panten și Origen au avut în față o uriase tradiție a cărții.

In anul erei creștine 641, când generalul arab Amuru, orbit de fanatismul Coranului, a dat foc bibliotecii, spunând că dacă cuprinde învățături ce nu există în coran este primejdioasă – iar dacă cuprinde ceeace se află în Coran e de prisos, *șase luni de zile a ținut focul acestei comori a înțelepciunii antice.* Și totuși, din ceeace a mai rămas continuă să arză și azi în minte și inimi și în veci nu se va stinge.

Deosebit de acest templu al cărții și prin carte al culturii antice, istoria ne-a mai păstrat pomelnice de biblioteci. In deosebi la Greci și la Romani producția cărții a cunoscut vremi de largă răspândire. Existau sclavi specialiști în copierea de cărți în așa măsură, încât cartea a ajuns un articol de comerț pe piețele grecești și romane.

Cea dintâi bibliotecă publică în Atena a fost întemeiată de nobilul Pisistrat încă prin secolul VI a. Chr.

Pericles († 429 a. Chr.) a fost coboritor din neamul Pisistraților. Cultul cărții intrat în tradiția familiei l-a desăvârșit în așa chip, încât a făcut din Athena cea mai strălucitoare cetate din lume, iar vremea sa rămâne pentru toate veacurile cunoscută sub numele de *„Secolul lui Pericles"*.

La Romani se găsesc urme de bibliotecă pe la 168 a. Chr., biblioteca lui Aemilius Paulus, iar dela împăratul August începând, fiecare roman fruntaș socotea biblioteca personală ca o necesitate. Printre cele mai mari biblioteci ale vechilor Romani se socotește biblioteca împăratu'ui Traian.

Constantin-cel-Mare, mutându-și capitala în Bizanț – Constantinopol, aduce cu sine și tradiția romană a cărții, și întemeiază și în noua capitală o bibliotecă.

Dar aproape toate comorile înfășurate în volume sau legate în codice de pergament, odată cu avalanșa năvălirilor barbare, au căzut pradă focului sau copitelor.

Tradiția cărții reapare în mănăstiri, cultivată fiind de ascultarea monahicească. Prin carte mănăstirile devin vetre de cultură.

Gutenberg (1400–1468) înseamnă o răscruce și un luminiș în istoria cărții și prin ea în istoria culturii umane. In 1456 vede lumina zilei cea dintâi carte tipărită, Biblia latină. Și de aci înainte ca și până aci, istoria culturii merge pe acelaș drum cu istoria cărții.

O statistică, intr'unul din anii vremii noastre (1923) ne arată următoarele cifre în producția cărții:

1.	Germania	27.000	28.797
2.	Austria	1.797	
3.	Anglia	12.274	
4.	Franța	9.159	
5.	America de Nord (U.S.A.)	8.873	
6.	Italia	5.346	
7.	Olanda	4.616	
8.	Suedia	3.015	
9.	Spania	2.365	
10.	Elveția	1.504	

Atât din cele creionate mai sus cât și din cifrele acestei statistici rezultă ca o concluzie vădită, raportul strâns dintre carte și cultură.

Atena: Statuia zeiței Atena, cum a fost...

VITRINA CĂRȚII

CRONICA LITERARĂ

Pr. Ilarion V. Felea: CATEHISM CREȘTIN ORTODOX. Editura Decezană Arad, 1940. Pag. 111. Lei 15.

„Catehismul este cartea care ne arată ce trebue să credem, pentru a ști cum să trăim". Această definiție – atât de bună și atât de limpede – este a P. S. S. Episcopului Andrei, care prefațează cartea Părintelui Il. V. Felea. Intr'adevăr, fără a cunoaște pe Dumnezeu și fără a cunoaște voința Lui – nu știm cum să ne purtăm nici fată de noi, nici față de aproapele, nici față Ziditorul a toate: cu alte cuvinte nu știm cum să viețuim. In această imprejurare stă osebita insemnătate a catehismului. Și în special a catehismului Părintelui Felea, care-i alcătuit cu inaltă chibzuință și ale cărui învățături limpede arătate sunt larg sprijinite pe cuvintele Scripturilor sfinte.

Rugăciunile adăogite la unele invățături sunt foarte potrivite, ca și povețele morale intrețesute pe-alocurea.

Valoarea didactică a cărții e sporită prin ilustrațiile cari o împodobesc.

Mai e nevoe să lăudăm hărnicia P. C. Părinte Il. V. Felea dela Arad și să-i mulțumim că a pus la indemâna elevilor și a creștinilor vârstnici o carte atât de folositoare? N. C.

† *Nicolae Colan:* MEDALIOANE. – Colecția „Cărțile Vieții" Cluj 1940, Tip. Eparhială Ort. Rom. Pag. 120, Lei 45.

Colecția „Cărțile Vieții" îngrijită de P. S. Nicolae Colan nu-și tăgăduește numele. Cele apărute până acum, cu adevărat sunt pagini purtătoare de viață. Cu deosebire „Medalioanele" Prea Sfinției Sale care încununează seria acestui an, prin slova lor caldă inoiesc iarăși chipurile vrednicilor de laudă Mitropolit Andreiu Șaguna, Episcop Roman Ciorogariu, Episcop Nicolae Ivan și Gh. Bogdan-Duică. Și mai mult decât atât: Evocarea lor, după cuviință, ca niște mai mari „cari ne-au grăit cuvântul lui Dumnezeu", ne îndeamnă ca să „privim cu luare aminte cum și-au încheiat viața și să le urmăm credința" (Ep. către Ebrei 13, 7). Numele lor împreună cu al eroilor și mucenicilor dreptei credințe despre care se mai face pioasă pomenire in cuprinsul acestei cărți, de bună seamă, sunt trecute și in „Cartea Vieții" in care degetul lui Dumnezeu „scrie sau șterge nume".

A te cumineca impreună cu ei din acelaș potir al credinței sfinte pentru care toată viața ș'au dăruit-o este un lucru de neprețuit folos sufletelor noastre – și „Medalioanele" Prea Sfințitului Nicolae Colan au acest dar de a te pune in legătură tainică cu sufletul și credința lor mare.

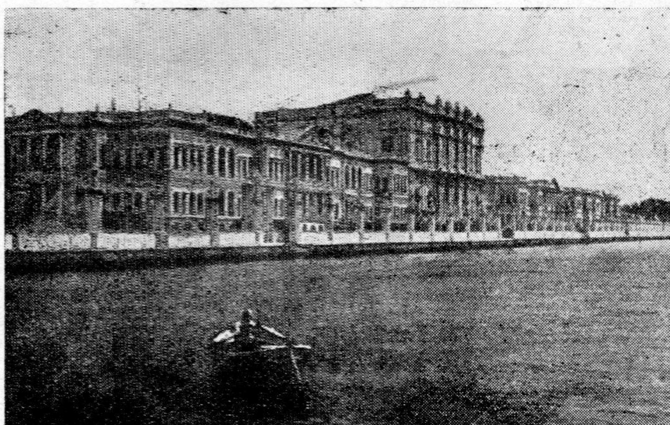
Celelalte gânduri din cuprinsul „Medalioanelor" nu sunt de mai puțină prețuire. Cel insetat cu sufletul și inima le are la indemână ca pe un dar vlădicesc. Pr. Fl. M.

ACTUALITĂȚI

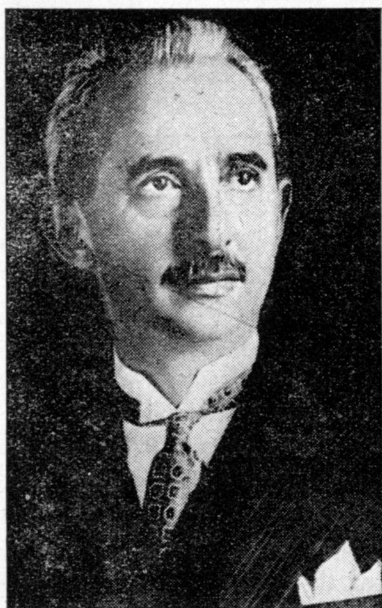
O CĂLĂTORIE CU TÂLC. Anton Eden, ministrul de război al Marei-Britanii, după cum se anunțase prin posturile de radiodifuziune mondiale și în presa internațională, în călătoria sa intreprinsă în orientul apropiat, a cercetat și pe domnitorul Abdullah, emir al Transiordaniei.

Călătoria având loc in ceasuri extrem de critice pentru Marea Britanie, ea a dat prilej la multe comentarii in cercurile politice mondiale. Vizita devine cu atât mai curioasă, cu cât Transiordania nu este decât o țară foarte săracă, cu o populațiune abia de o jumătate de milion, care duce – în majoritatea ei – o viață de păstori nomazi, nu are nici 2000 de ostași instruiți, cu toate că țara are de trei ori mărimea Palestinei.

Situația strategică a Transiordaniei, însă, constitue o deosebită importanță, în războiul actual, dus pentru dominația mondială. Prin

Constantinopol: Dolma Bagsé

D. Ismet Inonu, Preşedintele Republicei turceşti, care a ţinut de curând un discurs de răsunet european

Transiordania trece calea ferată, care leagă Medina, oraşul sfânt al mahomedanilor, cu oraşul Damasc, cu portul Tripoli şi Beirut, apoi cu liniile ferate ce duc la Bagdad şi la Ankara.

Este important de ştiut, că o bună porţiune a conductei de petrol Kirkuk-Haifa, care are o lungime totală de 2400 km, trece prin Transiordania.

Englezii au început construirea unei auto-strade, care trece prin Transiordania şi are scopul să lege portul Haifa de Bagdad.

O deosebită importanţă are orăşelul Akaba, situat la poala muntelui Sinai, în golful Sinai din Marea-Roşie, care pentru englezi cu nimic nu reprezintă mai puţină importanţă decât Alexandria, Port-Said, Suez, Aden, situate toate în această zonă. Akaba, nu de mult a fost legată cu o autostradă superbă şi strategică cu oraşul Maan, fiind prin aceasta legat şi de linia ferată amintită.

Tot din punct de vedere strategic, englezii au construit în Transiordania numeroase staţiuni de aviaţie.

Iată o serie de împrejurări importante, cari ne explică, în parte, vizita ministrului de război englez în Transiordania.

Dar, mai presus de toate cele relatate, Transiordania şi orăşelul Akaba constitue pentru englezi, în actualul război o deosebită importanţă, o speranţă de ultim refugiu, o supapă de siguranţă.

Trecerea vapoarelor de război şi de aprovizionare engleze prin canalul Suez, la un moment dat, ar putea deveni imposibilă, fie prin distrugerea canalului de către aviaţia italiană inamică, fie prin ocuparea canalului.

In acest caz forţele navale britanice şi aliate din mediterană, ar fi tăiate de la orice aprovizionare şi înlocuire.

Or, chiar pentru a preîntâmpina această primejdie, Anglia s'a gândit să-şi croiască încă o cale de rezervă pentru aprovizionarea forţelor sale din Marea Mediterană, prin construirea unei căi de comunicaţie, care pleacă din Akaba şi duce la Haifa, sau şi mai aproape la Gaza.

Iată încă un motiv în plus, pentru evidenţierea importanţei ce trebue să se atribue orăşelului Akaba, care este intr'adevăr unul din cele mai însemnate din seria punctelor strategice pentru apărarea intereselor vitale engleze.

Insemnătatea strategică a localităţii Akaba a fost în plina ei valoare recunoscută încă de către inginerul Meissner, constructorul liniei ferate Damasc-Medina, care a şi propus sultanului turcesc în anul 1908 să se construiască o linie de legătură între Akaba şi Maan. Dar, Anglia văzându-şi periclitate interesele sale din Egipet şi Suez, s'a opus planului turcesc, Turcia având sub protectoratul său aceste ţinuturi până la războiul mondial. Turcii, după izbucnirea războiului mondial, au fost nevoiţi să se retragă din aceste teritorii.

Colonelul renumit, Lawrence, care a stârnit prin acţiunile sale o adevărată legendă în jurul său, a jucat un rol decisiv în cucerirea acestor teritorii pe seama intereselor britanice.

Recunoscând însemnătatea strategică a oraşului Akaba, Lawrence şi-a pornit acţiunea sa din acest orăşel. Prin bani şi promisiuni a izbutit să câştige pe seama planurilor sale pe şeriful din Mekka, Husein, promiţînd că, sub domnia lui, va uni pe toţi arabii în o Arabie mare, devenind totodată şi regele şi califul tuturor Arabilor.

Pactul s'a făcut la Cairo între lordul Kitchener şi Abdullah, fiul lui Hussein. Prin acţiunea lui Lawrence s'au răsculat din toată Arabia, toţi arabii şi beduinii, cari

Bulgaria: Catedrala ortodoxă Sf. Al. Newski din Sofia

In extremul Orient se petrec lucruri mari.
In centrul clișeului nostru: Burma și Indochina franceză

au atacat forțele turcești din flanc, pornind din Akaba și le-au expulsat din Palestina în Turcia.

Dar, după terminarea războiului, imperiul britanic nu s'a ținut de condițiunile pactului de la Cairo. Intereselor britanice nu le convenea o Arabie mare și puternică.

Deci au întemeiat țara Transiordania, punând pe fiul lui Hussein, pe Abdullah emir, conducător, sub protectorat englez.

Fratele lui Abdullah, Feisal, din bună voință britanică a ajuns între timp rege al Irakului.

In Arabia a ajuns rege Ibu Saud, care și-a consolidat țara în așa măsură, încât dă de gândit imperiului britanic. Mai ales în conflictul actual nu este indeferent ce atitudine va lua Ibu Saud, dornic și nerăbdător să înfăptuiască Arabia-Mare.

Călătoria ministrului de război Eden are de scop să apere interesele vitale britanice în această zonă periclitată.

BURMA. In crâncenul război ce se dă de 3 ani între China și Japonia, numirea Burma a fost foarte des întrebuințată în timpul din urmă.

Burma a fost ocupată de englezi în anul 1824, cu o trupă de expediție, care număra 10.000 soldați.

Acest ținut de sub protectoratul britanic este extrem de bogat în bogății naturale, mai ales în minereuri. Anual se extrag 12 milioane hl. petrol, apoi se exportează plumb în valoare de 1 milion pfunzi sterlingi, se vând 12 milioane tone orez, ceai, etc.

Prin Burma duce singurul drum care leagă India de interiorul Chinei, trecând prin munți înalți, pe o lungime de 250 km.

Acest drum, în vară a fost închis în urma unei înțelegeri între Japonia și Anglia, pentru a împiedeca furnizarea de armament pe seama trupelor chineze ale generalului Ciang-Kai-Sec.

Prin această înțelegere, favorabilă intereselor războinice japoneze, Anglia urmărea atragerea Japoniei de partea intereselor sale. Or, în luna Octomvrie a anului curent încheindu-se pactul tripartit între Japonia, Germania și Italia, Anglia nu mai are nici un interes să oprească înarmarea trupelor chineze și în consecință, după expirarea celor 3 luni de opreliște, a deschis drumul din Birmania, singura cale pe care chinezii se pot aproviziona cu armament american și englez.

Dar nici riposta japoneză n'a întârziat să se producă: aviația niponă a distrus mai multe poduri de pe drumul din Birmania.

GRECIA ȘI RĂZBOIUL. Războiul cu suferințile lui, început în iarnă în Finlanda, trecând prin Norvegia, Olanda, Belgia, Franța, Anglia, Germania, Italia, Africa, a ajuns la sud în Grecia. Țară balcanică, mică și săracă, Grecia, este din nou în focul încercărilor.

Idolul acesta e cerberul care stă de veghe în fața unui templu din Burma ca să nu intre duhurile rele.

Fürerul Hitler și Ducele Mussolini s'au întâlnit de curând la Florența

Grecia, leagănul filozofiei și al artei, patria patriotismului, pământul zeilor și al eroilor, locul mitologiei și al basmelor, a ajuns din nou în fruntea preocupărilor mondiale. Patria lui Socrate și Platon, Solon și Likurg, Sophocle și Demosten, Leonida și Odisseu, Homer și Achile, cu cetățile Athena și Sparta, cu Olimpul și cu Acropole, expusă din nou vijeliilor și pradă nimicirii. Țară bogată în comori și amintiri spirituale, iubită de artiștii, filosofii, strategii, scriitorii și pasionații excursioniști din toată lumea, țară bogată în trecut glorios și în fapte strălucite, vatră veche de unde și-a imprumutat lumina spirituală, cultura și civilizația lumea întreagă și totuș țară mică și săracă, căreia Dumnezeu i-a dat cu sgârcenie darurile naturale. Din suprafața întreagă 52% este teren cu desăvârșire sterp, munți și stânci, pe cari nici iarba nu crește. Abia 30% este cultivabil, cu arături făcute în văi și cu măslini sădiți pe dealuri. 10% din suprafață sunt păduri. Numărul populației este abia de 7 milioane suflete, dintre cari 53% se ocupă cu agricultura, 27% cu industrie, comerț, minerit și marină, 18% cu alte profesiuni.

In lipsa pământului cultivabil Grecia importă peste jumătate din cerealele necesare hranei populației sale.

In actualul război Grecia are aproximativ 500.000 soldați, 200 avioane, 50 hidroavioane, precum și o flotă marină de război considerabilă. Dumnezeu a fost mai darnic față de subsolul Greciei, bogat în cărbune, fier, pirită, aluminiu, zin, argint, sulf, etc., cari constituesc o importantă parte a exportului elen.

In conflictual actual Grecia a ajuns în urma atitudinei sale filoengleze, atitudine care primejduia interesele Italiei. Cel ce va stăpânii Grecia, va dicta în bazinul răsăritean al Mării Mediterane.

D. E. N.

Mareșalul Petain, conducătorul Franței

M. S. Regele George al Greciei

ALEGERILE PREZIDENȚIALE DIN USA. Atențiunea lumei întregi a fost îndreptată în ultimul timp spre Statele Unite ale Americii, unde avea să se aleagă noul președinte.

In sfârșit, după o epocă de cea mai intensă propagandă, alegerile s'au desfășurat, în perfectă ordine, în ziua de 5 Noemvrie a. c. Lupta s'a dat între d. F. Roosewelt, actualul președinte al USA. și d. Willkie candidatul partidului republican. D. Roosewelt a fost ales cu o importantă majoritate de voturi, pentru a treia oară, Președinte al Statelor Unite ale Americei. Rezultatul acesta nu pare a fi surprins pe nimeni; pe de-o parte fiindcă popularitatea d-lui Roosewelt a fost îndeobște recunoscută, pe de alta fiindcă amândoi candidații s'au prezentat în fața alegătorilor cu acelaș program: Statele Unite vor acorda și pe mai departe ajutor Angliei, dar nu vor participa activ la răsboiul dintre imperiul britanic și puterile axei, câtă vreme Lumea Nouă nu va fi direct amenințată de numitele puteri.

Nu e mai puțin adevărat că nime nu știe totuși ce va aduce ziua de mâine și în această privință.

D. Roosewelt a fost ales pentru a treia oară Președinte al Statelor Unite Nordamericane

Nu uitați că

„Viața Ilustrată" este singura revistă românească din Ungaria. Datoria fiecărui cititor e să ajute cât mai larga ei răspândire.

Câștigați noi abonați pentru „Viața Ilustrată".

---o-o---

Pentru abonații noștri din România

Iubiții noștri abonați din România sunt rugați să trimită prețul abonamentului la „Viața Ilustrată" pe adresa: LIBRĂRIA ARHIDIECEZANĂ, Sibiu, Strada Mitropoliei.

Administrația revistei
„VIAȚA ILUSTRATĂ"

---o-o---

VIAȚA ILUSTRATĂ

APARE CU BINECUVÂNTAREA P. S. SALE EPISCOPULUI NICOLAE COLAN

ABONAMENTUL PE UN AN 200 LEI (7 PENGŐ). PE O JUMĂTATE AN 100 LEI (3·50 PENGŐ).

REDACȚIA: KOLOZSVÁR - CLUJ, EPISCOPIA ORTODOXĂ ROMÂNĂ

ADMINISTRAȚIA: KOLOZSVÁR - CLUJ, LIBRĂRIA EPARHIALĂ, PIAȚA HITLER A. 6

—o-o—

ÎN ACEST NUMĂR:

NUMEROASE ILUSTRAȚII

PENTRU COLABORATORI

Revista se pune sub tipar totdeauna la 15 ale lunei. Domnii colaboratori sunt rugați să-și trimită manuscrisele până la această dată. Rugăm articole scurte, scrise citeț, pe o singură pagină a hârtiei. Întrucât e posibil dorim ilustrații (fotografii) la text. Ordinea articolelor e determinată de necesități tehnice, nu de alte considerații. – Manuscrisele nepublicate nu se inapoiază.